49ᵐᵈ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 1538 — Կ. ՊՈԼԻՍ — ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ — ՅՈՒՆԻՍ 28 — 11 ՅՈՒԼԻՍ 1906 — 19 ՃԷՄԱԶԻՒԼ ԷՎՎԷԼ 1324 – 28 ՀԱԶԻՐԱՆ 1322

Journal Armenien
MANZOUMÉ-I-EFKIAR
Grand' Rue de la S-Porte.
CONSTANTINOPLE

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Ֆ. ԳԱՅՍԷՐԵԱՆ
ՈՐՈՒ Կ'ՈՒՂՂՈՒԻ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԳՐՈՒԹԻՒՆ
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
38, Պապը Ալի Ճատտէսի, 38
Խմբագրութեան ուղղուած գրութիւնները ետ չեն տրուիր

Մանզումէի Էֆքեար

ՀԱՅԱԹԵՐԹ ԱՌԱՒՕՏԵԱՆ
ՆԵՐՔԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ, ԳԻՏԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

منظومهٔ افكار
ارمنيجه يومى وسياسى غزته‌در
صاحب امتيازى : اوهانس قريد
اداره‌خانه‌سى : باب عالى جاده‌سنده نومرو ٣٨

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ԿԱՆԽԻԿ	Տարեկան	Վեցամսեայ
Պոլսոյ համար	80 ղր.	50 ղր.
Գաւառներու համար	108 »	60 »
Արտասահմանի համար	25 ֆր.	18 ֆր.

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ
Մէկ անգամի համար տողը 5 ղրուշ
Մէկ անգամէ աւելի ծանուցմանց համար մասնաւոր պայմաններ

10 ՓԱՐԱ — ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ «ՄԱՆԶՈՒՄԷ» ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ԱՄԷՆ ՕՐ ԱՐՇԱԼՈՅՍԻՆ — 10 ՓԱՐԱ

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔԸ

ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՎԱՃԱՌԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ ՊՈՒԼԿԱՐԻՈՅ ՀԵՏ

Գերիշխան Պետութեան Թուրքիոյ հետ 1900 Դեկտեմբեր 15ին Պուլկարիոյ կնքած առեւտրական դաշնագրին նպաստաւոր պայմաններուն շնորհիւ, երկու երկիրներուն առեւտրական գործառնութեանց յաւելման մեծ զարկ մը տրուած է։ Այս իրողութիւնը լիովին հաստատուած է Պուլկարիոյ վիճակագրական դիւանին հրատարակած վիճակացոյցը, որ 1901 — 1905ի հնգամեայ շրջանի մը առեւտրական վիճակը կը պարզէ։

Ընթերցողը ստորեւ նշանակուած թուանշաններէն պիտի տեսնէ թէ հինգ տարուան մէջ Թուրքիոյ ներածութիւնները ո՛րքան աւելցած են։

Թուրք ներածութիւնք ի Պուլկարիա		
1900ին	4,606,000	ֆրանք
1901	10,061,000	»
1902	11,077,000	«
1903	12,324,000	»
1904	17,025,000	»
1905	16,872,000	»

Թուրք արտածութիւնք ի Պուլկարիա		
1900	18,001,000	ֆրանք
1901	24,429,000	»
1902	22,211,000	»
1903	23,165,000	»
1904	25,645,000	»
1905	21,310,000	»

Ինչպէս կը տեսնուի, Թուրքիոյ ներածութիւնք ի Պուլկարիա հինգ տարուան մէջ քառապատկուած են։ 1900ին երբ 4,656,000 ֆրանք էին, 1904ին աստիճանաբար աւելնալով հասած են 17,025,000 ֆրանքի գումարին։ Նոյն միջոցին մէջ թէեւ Պուլկարիոյ արտածութիւնք ալ փոփոխութիւններ կրած են, բայց ոչ ներածութեան չափ, այնպէս որ ներածութեան ու արտածութեան համեմատութիւնը հիմնովին փոխուած է։ Մինչ 1900ին Թուրքիոյ ներածութիւնը համեմատելով արտածութեան հետ՝ 386 % էր, 1905ին իջաւ 126 %ի։

Պուլկարիոյ ընդհանուր վաճառականութիւնը թէեւ հինգ տարուան մէջ յառաջդիմած է, բայց Թուրքիոյ հետ ունեցած առեւտրական յարաբերութեան աւելնալը մասնաւորաբար կնքուած առեւտրական դաշնագրին նպաստաւոր պայմաններուն կարելի է վերագրել։

Պուլկարիա օտար երկիրներէ ներածած է 1900ին 47,342,000 ֆրանքի վաճառք և 1904ին 129,689,000 ֆր., և արտածած է 1900ին 53,982,000 ֆր.ի վաճառք և 1904ին 157,618,000 ֆր.ի։

Այս թուանշանները բաղդատելով կը տեսնենք թէ 1904ին առեւտրական շարժումը 1903էն 51% աւելցած է, նոյնպէս 1902էն 64% աւելի, 1901էն 88% աւելի, իսկ 1900էն 186% աւելի։

Պուլկարիա, բացի Թուրքիայէ, գլխաւորաբար երեք երկիրներու հետ մեծաքանակ առուտուր կ'ընէ, Աւստրիոյ, Գերմանիոյ և Անգլիոյ հետ, որոնց համեմատութիւնն է

Ներածութեան հես	1900	1902	1904
Թուրքիա	10	16	13
Աւստրիա	27	25	29
Անգլիա	16	21	14
Գերմանիա	12	12	15
Մնացեալ երկիրներ	35	26	29
	100	100	100

Արտածութեան հես	1900	1902	1904
Թուրքիա	34	21	16
Աւստրիա	0	7	9
Անգլիա	11	28	15
Գերմանիա	10	10	8
Պելժիա	15	18	33
Մնացեալ երկիրներ	20	16	19
	100	100	100

Ուրիշ անգամի վերապահելով Թուրքիոյ և Պուլկարիոյ միջեւ փոխանակուած վաճառքներու տեսակին եւ արժէքին վրայ մանրամասն ծանօթութիւններ, որոնք անշուշտ կրնան շահեկան ու օգտակար ըլլալ առեւտրականներուն, այս անգամ ցոյց կուտանք Պուլկարիոյ ընդհանուր վաճառականութեան զարգացման պատճառներու մասին հետեւեալ տեղեկութիւնները։ Պուլկարիոյ առեւտուրին աւելնալուն պատճառներուն մէջ առաջին տեղը կը գրաւէ ժողովրդին թիւին աճումը։ Ժողովուրդը մեծ մասամբ երկրագործ է, ուրկէ կրնանք հետեւցնել թէ նոյն համեմատութեամբ աւելցած է նաեւ մշակուած հողին տարածութիւնը։

Երկրորդ պատճառն է երկրագործական ճարտարութեանց համար տրուած ոյժը։ Պուլկարիա 1900ին 69,595 քիլօ մետաքս արտադրած էր. 1904ին այս վաճառքին արտադրութիւնը կ'ելնէ 118,312 քիլօյի, այսինքն 53 % աւելի։ Նոյն համեմատութեամբ աւելցած են նաեւ ծխախոտի, հաւկիթի, կարագի, եզան մսին, այծի մորթին, գործուած մորթերուն, վարդի իւղին արտադրութիւնները և բնականաբար աւելցած է նաեւ այս վաճառքներուն օտար երկիրներ արտածուիլը։

Ա. ԳԱԼՓԱՔՃԵԱՆ

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՀՐԱՊԱՐԱԿ

Կ. ՊՈԼՍՈՅ

(1906 Յունիս 27 երեքշաբթի)

ՑՈՐԵՆ

Ճերմակ Առաջին օխան	38 38½	փր.
» երկրորդ »	37-37½	»
Մախլութ »	35-36	»
Զավտարը »	33 34	»
Սէրթ առաջին, օխան	39	փր.
» միջին տեսակ	37½-38½	»

Այսօր ժամանեց 10 վակոն ցորեն Անատոլ։

ԱԼԻՒՐ

Տեղական քըրմա Ա. պարկը	71½	ղր.
» » Բ. »	68	»

ԹԵՓ

Օխան 14½ փարա։

ԳԱՐԻ

Քէօստէնճէ 14 ղր. գրիլը
Մերսին և Ռումէլի 13 13¼ ղր.

ՆՄՈՅՇԻՆ ԴԵՐԸ ՎԱՃԱՌԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ՄԷՋ

Չեմ կարծեր թէ պէտք սեմ այլ եւս հաստատել թէ ի՛նչ է ռէքլամը և ի՛նչ խոշոր է անոր կատարելիք դերը ներկայ վաճառականութեան մէջ։ Հին ժամանակ թերեւս ծիծաղելի և անօգուտ համարուէր ռէքլամի դրութիւնը, սակայն այսօր, ռէքլամը ընդունուած եղանակ մըն է վաճառականութեան մէջ, և թէ ամէն վաճառական ալ կ'ընդունի անոր օրինաւորութիւնն ու անհրաժեշտութիւնը՝ առեւտրական ամէն կարգի գործառնութիւններու մէջ։ Ռէքլամի դրութիւնը նոր չէ, հինէն ի վեր վաճառական ազգեր զանազան միջոցներ ի գործ կը դնէին ռէքլամի համար, թէեւ անոնք ըլլային խիստ պարզ և նախնական։ Վաճառականութեան հետ մէկտեղ՝ ռէքլամի դրութիւնն ալ տակաւ կատարելագործուեցաւ, և այսօր, աշխարհիս ամէն կողմը հրատարակուած թերթերու և հանդէսներու, ժողովրդական գիրքերու և տետրակներու մէջ բազմաթիւ և բազմատեսակ ռէքլամներ և ծանուցումներ կը վխտան։ Լրագիրներու միտեսական մատակարարութեան գործին քիչ շատ գաղափար ունեցողներ քաջ գիտեն արդէն թէ ո՛րչափ մեծ եկամուտ մը կը կազմեն ծանուցումի բաժինէն առաջ եկած հասոյթները։ Ասիկա փոխադարձ օգուտ մըն է որ առաջ կը բերէ։ Թերթերը կ'օգտուին ատկէ նիւթական տեսակէտով և կոկիկ նպաստաւորում մը առաջ կը բերեն իրենց հրատարակիչներուն, միւս կողմէ վաճառականներ ալ կ'օգտուին՝ ճանչցնելով հանրութեան կողմէ, յաճախորդներ աւելցնելով, նորանոր գործակիցներ ճարելով, սպառումի և հայթայթումի տարբեր տարբեր հրապարակներ պատրաստելով, շահաստաններ ձեռք բերելով։

Եւ սակայն միմիայն լրագրական ռէքլամը բաւական չէր վաճառականութեան՝ իր նպատակին հասնելու համար, վասն զի այդ եղանակը տեսական կը մնար ինքնին։ Տեղական ռէքլամի ամենէն յարմար եղանակն էր վաճառքներու նմոյշի դրութիւնը, որ ոչ նուազ օրինաւոր էր և արդիւնաբեր։ Նմոյշներու ցուցադրութիւնը աւելի օգտակար էր միշտ, ուստի հինէն ի վեր այդ մեթոդը կիրարկուեցաւ։ Շուկաներու կամ պանդոկներու մէջ երբ պտտինք, ամէն կողմերէ, աջէն ու ձախէն, մեր աչքերուն կը զարնեն նմոյշներու, վաճառքներու կուտակումներ, որոնք յաճախորդները կամ պարզ գնորդները իրենց կը կանչեն կարծես։ Հիմա ամէն տեսակի և ամէն կարգի պատկանող վաճառքներու կամ ապրանքներու նմոյշներու ցուցադրութիւնը կը կատարեն՝ իրենց գործին և ապրանքներուն համեմատ։ Այս կերպով գործնականապէս իսկ վաճառականներ և խանութպաններ ցոյց կուտան թէ ի՛նչ տեսակ հրապուրիչ ապրանքներ և ճոխ տեսակներ ունին իրենց վաճառատանը մէջ, որով գնորդները կուգան իրենց մօտիկ։ Տեղական ռէքլամի համար թերեւս բաւէր նմոյշներու այս ցուցադրութիւնը, բայց կը մնար տակաւին հեռաւոր պէտքը, զոր նմոյշով միայն կրնային լրացնել։ Ասոր համար հետզհետէ սովորութիւն դարձաւ սկսաւ քաղաքէ քաղաք կամ հեռաւոր տեղէ մը ուրիշ տեղ վաճառքներու նմոյշներու ուղարկումը՝ այլեւայլ միջոցներով և ձեւերով։ Այս վերջին դրութիւնը ամէնէն աւելի կը յարմարէր վաճառականական գործառնութիւններու, որովհետեւ այս կերպով այլ եւս պիտի վերնային տեղէ մը ուրիշ տեղ ղրկուած նորատեսակ ապրանքի մը չծախուելու պարագային փոխադրութեան կրկնակի անպատեհութիւնները, որոնք շատ անգամ պզտիկ վնասներու չէ որ կ'ենթարկէին վաճառականները։

Անհաւասիկ այս եղանակով սկսան այժմու նմոյշներու վրայ գոյութիւն ունեցող մեծամեծ, յաճախակի և ընդարձակ գործառնութիւնները՝ հեռաւոր հրապարակներու մէջ։ Նմոյշներու վրայ տեղի ունեցող այս գործառնութիւնները մեծ դիւրութիւններ առաջ կը բերեին՝ քիչ քիչ վաճառականներու իրենց մթերանոցներուն կամ վաճառատուններուն մէջ աւելի պակաս տեսակներ, մթերքներ կամ ապրանքներու քանակներ ու որակներ ունենալու համար, որով թէ՛ գործառնութիւնները կանոնաւոր կ'ըլլային և թէ միեւնոյն ատեն՝ սթօքի պատճառով մեծ մեծ գումարներ անգործութեան դատապարտուած չէին ըլլար։ Պզտիկ առաւելութիւն մը չէր նաեւ դրամագլուխ չունեցող բայց գործունէութեան ոգիով օժտուած գործի մարդերու այս եղանակին ընձեռելիք վարկի շնորհներէն օգտուիլը, և կամ քիչ դրամագլուխով վաճառաշահ կեդրոններու մէջ վարկի շնորհով այլեւայլ գործառնութիւններու կարող ըլլալը։ Նմոյշներու դրութիւնով բնական էր որ յանձնակատարական գործերը շատնային, սպառումները բազմապատկուէին, ապրանքներու հայթայթումի ու սպառման հողերը պակսէին, գիները իջնէին և հրապարակը ոգեւորութիւն մը ստանար, ոգեւորութիւն մը՝ ուրկէց օգտուէին վաճառականները, յանձնակատարները, միջնորդները, խանութպանները և գնորդները։

Փորձուած է որ միշտ փոքր գործերը տեղի կուտան վաճառականական կեանքի մէջ՝ մեծ գործերուն և մեծ դրամագլուխներուն։ Այս հաշիւով ուրեմն փոքր դրամագլուխներու տէր եղողներ աւելի քիչ ծախք պահանջող ուղղութիւն մը պէտք է տան իրենց գործին՝ ոտնակոխ չըլլալու համար առեւտրական մեծ մրցումին մէջ, և միեւնոյն ատեն իրենց բաւականաչափ շահ մը ստեղծելու համար։ Դրամագլուխներու անբաւականութիւնը ու անգործածելի մնալը աւելի կը հեռացնեն պատրաստ ապրանք ունենալու սովորութեան, որ ընդհանրացած է, և որ, հետզհետէ վերնալու վրայ է, վասն զի այսօր շահաւէտ և առեւտրական հրապարակներուն վրայ յանձնակատարներ, գործակատարներ և նոյն իսկ գործի տէրեր նմոյշներու վրայ կրնան ընել իրենց առեւտուրը՝ առանց պէտք ունենալու միեւնոյն ապրանքին անպատճառ գնելու վաճառատան մէջ, կը բաւէ որ ճիշդ հաշիւով գործեն և ապրանքը կարենան օրը օրին հասցնել գնորդներուն, միեւնոյն ատեն հոգ տանելով և սկզբունք ընտրելով որ ապրանքները նմոյշներու համապատասխանեն։ Մնացածը դիւրին է այլեւս։ Նմոյշին վրայ կարելի է ապրանքին նայիլ, սակարկել, ծախել, գնել և ամէն տեսակ առեւտրական գործառնութիւններ կատարել առանց ո և է անպատեհութեան։ Նմոյշի վրայ գործող առեւտրականը ա՛լ պէտք չունի մտածելու իր ունեցած պատրաստ ապրանքի մթերքին վրայ, տոկոսներու ենթարկուելու և անոնց յարակից վնասակար անհաճոյութիւններուն վրայ։ Ան՝ աշխոյժ գործունէութիւնով՝ օրը օրին պիտի կրնայ գնել, ծախել ամէն տեսակ ապրանք՝ միշտ նմոյշի վրայ, աւելի աժան և հետեւաբար ա՛լ աւելի գնորդին մատչելի եղանակով։

* *

Վերի բացատրութիւնները ներկայ առեւտրական կեանքին մէջ նմոյշի դրութեան ընդհանուր օգտակարութեան կը վերաբերին, հիմա անցնինք տեսնելու թէ նմոյշի դրութիւնը ո՛րչափ օգտակարապէս կը կիրարկուի նոյն իսկ այսօր մեծ վաճառատուններու մէջ, և ի՛նչ դիտելի կէտեր կան անոնց մէջ։

Մեծ վաճառատուններու հետ գործ ընողներ կամ անոնց այցելութիւններ տուողներ գիտեն անշուշտ թէ սովորաբար վաճառորդը (թեզկեահtար) ունի իր ծախելիք ամէն տեսակ ապրանքներու նմոյշներէն, զատ տեղ մը, իր իսկ ձեռքին տակ, ուրկէ շուտով մէկիկ մէկիկ առջեւդ կը բերէ ամէն տեսակ ապրանքներու նմոյշներ, ծրարներով կամ կտորներու հաւաքածոներով, ու դուք անոնց կը հետեւիք՝ փնտռուած տեսակը զատելու համար։ Հոգ ձեզ չի հետաքրքրեր այն պարագան թէ վաճառականը ի՛նչ օգուտ պիտի քաղէ ներկայացուցած այդ նմոյշներու ցուցադրութենէն։ Դուք ձեր գործը կը տեսնէք և կ'անցնիք։ Մի՛ մոռնաք սակայն թէ ո՛րչափ մեծ դեր է որ խաղաց նմոյշը։ Թէ ի՛նչպէս։

Մասնաւորաբար կարգ մը ապրանքներու վաճառումի գործին մէջ, վաճառորդը միշտ ապրանքը աւելի նուրբ, գեղահիւս և գեղեցիկ ցոյց տալու պէտք ունի, և որովհետեւ ծրարը պիտի չկրնայ ընտիր ցոյց տալ ապրանքը, ուստի անոնց լաւ կերպով պատրաստուած նմոյշներն են որ ձեզի կը ներկայացնէ։ Անոնք ընդհանրապէս խաւաքարէ տետրակներու մէջ փակցըւած կ'ըլլան, որով աւելի հաստ և մաքուր կ'երեւան։ Պօյալը ապրանքներուն և խումաշներուն համար մանաւանդ շատ կը գործածուին նմոյշներ։ Իսկ ճերմակ ապրանքները ծրարով կըրնայ ըլլալ, որովհետեւ գնող խանութպաններ իրենց աչքին առջեւ ունենալու են լայնքը, տեղը, մարգան եւն։ Գաղթաբերքի վրայ և արմտիքի ու ընդեղէնի վրայ գործող վաճառականներ ալ նմոյշի դրութենէն ոչ նուազ կ'օգտուին։ Վերջապէս ամէն տեսակ ապրանքի վրայ գործող վաճառականներու համար ալ նմոյշի դրութիւնը օգտակար է։

Գ. ՕՋԱՆԵԱՆ

Եթէ վաճառորդները գիտակից, ճարպիկ, յամառ, աշխատող ու գործունեայ են՝ վաճառականք կ'օգտուին ատկէ, վասն զի գնորդը, երբ մաքուր կը տեսնէ նմոյշները, միշտ քանի մը աւելի տալու տրամադիր կ'ըլլայ, մինչդեռ նմոյշներու անխնամ կերպով պահուելու պարագային, յաճախորդը կամ գնորդը զզուանքէ կամ դժգոհութենէ զատ ուրիշ տպաւորութեան մը չէ որ պիտի ենթարկուի։ Վաճառորդները միշտ ամէն օր աչքէ անցնելու են իրենց ձեռքին տակ գտնուած բոլոր նմոյշները, մաքրելու են զանոնք, մաքուր կերպով շարելու են, և եթէ ճըմրթկուած կամ աղտոտած տեղեր ունին՝ փոխելու են անմիջապէս։ Բնական է որ նմոյշներ միշտ ենթակայ են ձեռքերու մէջ մնալու և մաշուելու կամ աղտոտելու։ Անմիջապէս նայելու է անոնց, որպէսզի շարունակ յաճախորդը ապրանքներու նմոյշները մաքուր տեսնէ։ Նմոյշները ընտրելու է միշտ ապրանքին ամէնէն լաւ տեսակէն, եթէ ծրարով ծախուելիք է, մաքուր ծրար մը ընտրելու է, իսկ եթէ ոչ՝ ապրանքին աղէկ տեղէն։ Պօյալը ապրանքներու կամ դումաշներու նմոյշներ կտրելը իր մասնաւոր օրէնքը ունի։ Այնպիսի եղանակով մը կտրելու է որ վրայի ծաղիկը բնականէն աւելի սիրուն, փայլուն և ճաշակաւոր երեւայ։ Ասոնց հակառակ սակայն, երբ անխնամ կերպով կը գործուի նմոյշի վրայ, արդիւնքն ալ ուղիղ համեմատութիւնով հակառակ կ'ըլլայ։

Գ. ՕՋԱՆԵԱՆ

ՄԵՏԱՔՍԻ ԵՒ ԽՈԶԱԿԻ ՀՐԱՊԱՐԱԿԸ

Մետաքսի և խոզակի հրապարակին կացութիւնը զգալի փոփոխութիւն մը չէ կրած։ Մետաքսեղէնի գործարանները միշտ խնդրանքներ կ'ստանան և այս խնդրանքները ի հարկէ կ'ազդեն մետաքսի գործառնութեանց վրայ։ Վերջին ատեններս մետաքսի բաւականաչափ պաշարներ մթերուելուն և արտադրող հրապարակներու վրայ պահանջուած գիներուն հետեւանքով ասիական մետաքսի հրապարակը հանդարտ է ամէն տեսակներու համար։ Կարծես կ'ուզուի սպասել խոզակներուն վաճառմանց աւարտելուն որպէսզի Ծ. Արեւելքի մետաքս արտադրողները քիչ մը մատչելի գիներ առաջարկեն։

Մարսիլիոյ մէջ խոզակի խնդրանքը պակաս չէ, բայց ապրանք ունեցողներուն պահանջումները քիչ մը չլատած են այն գործունէութիւնը որ նախապէս կար։ Սուրիոյ դեղին խոզակը, ալիլուէ, կ'արժէ 10-60 ֆր.։ Ծախուեցաւ 3000 քիլօնոց պարսկական ճերմակ մետաքսի բաղի մը, 43 ֆր.ի, 13—15 և 14—16 տեսեա։

Միլանի մէջ գործառնութիւնք բաւական շատ են և պատրաստ ապրանքը դիւրաւ կը ծախուի։ Գիները հաստատուն են։

Լոնտոնի մէջ թէեւ շատ գործ չկայ, բայց գիները հաստատուն են։ Եւրոպայի և Արեւելքի մէջ բերքին վերջնական արդիւնքին կ'սպասուի։

Լիոնի մէջ Պրուսայի խամ մետաքսին Բ. տեսակը, 13—15, կ'արժէ 46 ֆր., Սուրիոյ Ա. տեսակը, 9/11, կ'արժէ 43-50 և Սուրիոյ կրկնոլոր, Ա. տեսակ, 19/21, ֆր. 54 և Բ. տեսակ, 19/21, ֆր. 50։

ՍԻՄՈՆ ՋԷՕՄԼԷՔՃԵԱՆ

«ՄԱՆԶՈՒՄԷ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ — 63

ՋՈՒԱՐՃԱԼԻ ՈՒՂԵՒՈՐՈՒԹԻՒՆ

ԱՇԽԱՐՀԻ ՇՐՋԱՆԸ

ՀՈՎԱՆՈՑԻ ՄԸ ՍԻՐՈՅՆ

ԵՐԿՐՈՐԴ ՄԱՍ

ԺԴ

Ֆրանսացիին այս պատասխանին վրայ ուղեւորները աճապարեցան և սարսռալի ձայներով,

—Ինչո՞ւ... ինչո՞ւ... մրթմրթացին.

Սըր Տավիտ Քուրնէմարն, որ չէր կրնար զայրոյթը ու սարսափը զսպել,

—Ինչո՞ւ... ինչո՞ւ... կը կրկնէր շարունակ, քանի որ ասկէց չենք կրնար բաժնուիլ քանի որ մինչեւ վերջը հոս սպասելու դատապարտուած ենք, այն պարագային ինչո՞ւ համար մեզի ազատեցիք. ասանկ տառապալի կեանք մը անցընելէն՝ մահը աւելի նախամեծար չէ՞. առանց ո և է ցաւ ու կսկիծ զգալու գետին հեղեղատներուն մէջ գլաբելով հոգի կուտայինք, հիմա ի՛նչ ձիւներ բերիք գլխունուս...ա՛հ կամաց կամաց կասկածներս իրականութեան կը փոխուին, կ'ուզեմ ներքին ձայնիս հաւատալ և համոզուիլ թէ՝ դուք ալ այն քսու ոճրագործներուն մեղսակից էք... միթէ մեզի ազատեցիք աւելի չարչարելու և ձեր քսմնելի արարքներուն վրայ նոր արա՞տ մըն ալ աւելցնելու համար։

Ֆրանսացին տեսնելով որ հարուստ վաճառականը վշտի ու անձկութեան ազդեցութեան տակ ի՛նչ ըսելն ինքն ալ չի գիտեր, առանց պատասխանելու, սկսաւ լռիկ մնջիկ մտածել և գծելիք ուղղութեան վրայ խորհիլ։

Վերջապէս տեսնելով որ վաճառականը խնդիրը ծայրայեղութեան տանելու ցոյցեր կ'ընէ, առանց պաղարիւնութիւնը կորսնցնելու ըսաւ.

— Ասանկ զայրացկոտ ճիգերով ինչո՞ւ համար ինքզինքնիդ կը նեղէք, հաւատացէք որ շատ կը սխալիք ձեր ենթադրութեան մէջ, և բարկութեան ատեն բերաննիդ եկածը ըսած ըլլալնուդ վրայ շատ պիտի զղջաք, ես ալ կրնայի փոխարինել ձեր խօսքերուն, սակայն աւա՛ղ որ խիղճս չի ներեր և չեմ ուզեր վշտի վրայ նոր վիշտ մըն ալ աւելցնել ու ձեր այդ արտառոց ենթադրութեանց ու անպատշաճ խօսքերուն համար ձեզի չեմ մեղադրեր, եթէ ըսածներս մինչեւ վերջը մտիկ ընելու շնորհը ըրած ըլլայիք, գէշ այդ ատրիճան ծանր ամբաստանութիւններով չի պիտի ամբաստանէիք։ Ես յանուն մարդասիրութեան ըրի՝ ի՛նչ որ ըրի, բնաւ մտքէս չանցնիր ձեզի ո և է գէշութիւն մը ընել, կը փափաքիմ միշտ օգտակար ըլլալ և հասցնել ձեզ ձեր փափաքած նպատակին, ասոր խիղճս վկայ է։

Նախ և առաջ հաստատ համոզում գոյացուցէք որ՝ ձեր գլխուն եկածներուն վրայ բնաւ լուր չունէի մինչեւ ձեզի ազատելու փութացած ատեննս. և փարատեցէք այն չար կասկածը թէ՝ ես ալ ձեր թշնամիներուն մեղսակից եղած ըլլամ։ Ձեզի ազատելի լոկ խըղճիս դրդումին հնազանդելով, ըրածս անձնուիրութիւն ու մարդասիրութիւն էր, հետեւորդներս ալ իրենց կեանքը վտանգի դրին ձեզի ազատելու համար, և որչափ որ ձեր կեանքը իմ անձնուէր դրդումներուս կը պարտիք՝ նոյնչափ աւելի պարտաւոր էք մարդոցս արտասովոր ճարտարութեան ու գործունէութեան. պատուոյս վրայ կ'երդնում որ բոլոր փափաքս և խորհուրդս լոկ ձեզի ազատել էր, ասկէց անդին ուրիշ ո և է մտածում չունիմ և կը խնդրեմ որ այս մասին վստահ ըլլաք անկեղծութեանս վրայ։ Բայց աւա՛ղ որ, հոս, ինք իր գլխուս գործ տեսնելու իրաւասութենէն զուրկ եմ, ամէն ինչ ընկերներուն կամքէն կախում ունի և չեմ կրնար անոնց գծած ճամբէն նշանախեց մը իսկ հեռանալ։ Կզզեակին մէջ ընկերներ նստած էին ձեզի օգնութեան փութալս տեսան, ահա, այս պատճառով է որ կը պնդեմ թէ առանց կանխապատրաստութեան չէք կրնար ասկէ մեկնիլ։

—Ա՜հ... վայրենիներ... վայրենիներ... հեկեկաց Միս Էլէն,

—Այո՛, վայրենի են, սիրելի օրիորդ, ըսաւ Ֆրանսացին, ինքն ալ իր կարգին յուզուած և դողահար։ Սակայն դարձեալ կը կրկնեմ թէ՝ կեանքերնիդ վըտանգի մէջ չէ, հիմակուհիմա քովս պիտի կենաք և վստահ եղիք որ, քանի ես կը շնչեմ, ձեզի համար ո և է վըտանգ չկայ։ Տարի է մը ի վեր Գասօնդօ կը գտնուիմ, ամէնքը ինծի հակրած և փղորսութիւնը ու փղոսկրի վաճառականութիւնն ինծի յանձնած են, ամէնայն սիրով կ'ընկերանամ անոնց և ինծի հանդէպ ցոյց տուած համակրութիւններէն վերջին ծայր գոհ մնացած եմ։

Եթէ կարճ ժամանակուան մը համար խօսքս մտիկ ընէք, հաւատացէք որ ողջամբ կրնաք ձեր երկիրը վերադառնալ։ Ասոր համար կարգ մը գործողութիւններ կան կատարելիք, նախ ընկերներուն երկիրը պիտի երթանք, յետոյ Գասօնկօյի ներկայանալով կրնամ ձեզի մինչեւ ծովեզերք առաջնորդելու արտօնութիւն խնդրել, ասկէ անդին ուրիշ միջոց չունինք։ Հաւատացէք որ այս կերպով առանց ո և է վտանգի մը ենթակայ ըլլալու կրնաք ձեր երկիրը վերադառնալ։

—Ձեր ցոյց տուած վեհանձն ու մարդասէր զգացումներուն համար անկեղծ շնորհակալութիւնս կը յայտնեմ, ըսաւ Սըր Ճէյմս Կուպի, սակայն այս միջոցով, մինչեւ ե՞րբ կրնանք մեր երկիրը վերադառնալ։

(Շարունակելի)

ԱՐՏԱՔԻՆ

ՀԱՊԷՇԱՍՏԱՆԻ ԱՊԱԳԱՆ.— Գերմանիոյ քաղաքական շրջանակները խորին ուշադրութեամբ կը հետեւին Անգլիոյ, Ֆրանսայի եւ Իտալիոյ միջեւ կատարուած բանակցութիւններուն ի մասին Հապէշաստանի։ Բայց կառավարական շրջանակները վերապահութեամբ կը վարուին, եւ կը խորհրդակցին միայն սա՛ կէտին վրայ թէ այդ Տէրութեանց միջեւ բանակցութեանց արդիւնքը ի՛նչ կերպով կրնայ ազդել գերմանական շահերուն որոնք կրնան աճիլ ցորչափ զարգանայ Հապէշաստան։ Գերմանացիք չունին ա՛յն յաւակնութիւնը թէ ներկայ ժամանակին մէջ Նէկիւսին երկիրներուն մէջ իրենց շահերը համեմատական ըլլան այն երկիրներուն, որոնք Հապէշաստանի սահմանակից ստացուածքներ ունին, բայց մեծ առեւտրական շահեր կը կանխատեսեն ապագային համար իբրեւ արդիւնք իրենց վերջին առեւտրական պայմանագրութեան եւ իբրեւ հետեւութիւն ա՛յն գերման պատուիրակութեան, որ Մարտ ամսոյ վերջերը Հապէշաստան հասաւ Մ. Պօշի գլխաւորութեամբ։ Գերման կառավարութեան բռնած դիրքը հանդարտ պիտի ըլլայ մինչեւ որ տեսնուի թէ նոր պայմանագրութիւնները ի՛նչպէս պիտի ազդեն Գերմանիոյ։ Եթէ գերման վաճառականութիւնը ազատ մուտք ունենայ Հապէշաստանի մէջ, եւ Գերմանիոյ քաղաքական կացութիւնը ճանչցուի, մնաւ առարկութիւն պիտի չյարուցուի։ Գերմանիա Հապէշաստանի անկախութեան խնդիր պիտի չհանէ, որովհետեւ երբեք վտանգուած չէ այդ անկախութիւնը։ Ասկէց զատ, Պերլինի մէջ շատ լաւ գիտեն թէ Մենելիք կայսր իր սեփական շահերը լաւ գիտէ պաշտպանել։ Գերմանբարձրաստիճան պաշտօնատար մը յայտարարեց թէ Գերմանիոյ ուզածը արմունկը կրթնցնելու տեղ մըն է միայն, եւ եթէ ասիկա ապահովուի, Մարոքի մէջ իր վերջին փորձառութիւնները պիտի չհրապուրեն զինքը երկրորդ Ալճեզիրաս մը փնտռելու։

∴ Համաձայնութեան վերաբերեալ պայմանները վերջնականապէս կարգադրուեցան Դշ. օր Լոնտոնի մէջ Սըր Էտուարտ Կրէյի, Լոնտոնի Ֆրանսական դեսպան Մ. Գամպոնի եւ Սինեօր Թիթթօնիի միջեւ, բնականաբար պայմանաւ որ Իտալական եւ Ֆրանսական կառավարութիւնք ալ հաւանին, որոնց հեռագրուեցաւ բանակցութեանց արդիւնքը, ուրբաթ երեկոյ։ Համաձայնութեան մասին արդէն ասկէց առաջ տեղեկութիւններ տուինք, գլխաւոր գիծերուն մէջ նոյն է անոնց հետ։ Նախ՝ երաշխաւորուած է հին կացութեան պահպանութիւնը Հապէշաստանի մէջ։ Կարելի եղածին չափ հոգ տարուած է քաղաքական ազդեցութեան ամէն հնարքներէն զերծ պահել այդ երկիրը, այնպէս որ Ալճեզիրասի ժողովի մը ենթարկելը խիստ դժուար ըլլայ։ Երեք ստորագրող Տէրութիւնները այս մասին ամէն երաշխաւորութիւն առած տուած են իրարու։ Որոշակի պարզելու համար այս սկզբունքը, դրացի Տէրութեանց հետ այսօր Հապէշաստանի դիրքը ճշտելու համար համաձայնութեան մէջ ընդունուած են բոլոր այն հին պայմանագրութիւնները զորս Նէկիւսին կառավարութիւնը ստորագրած է անոնց եւ ուրիշներուն հետ։ Տնտեսական ձեռնարկութեան տարբերութիւններ կրնան պատահիլ, բայց բուն պայմանագրութիւնները հիմնապէս իբրեւ վաւերական ընդունուած են։ Բոլոր Տէրութեանց համար առեւտրական իրաւունքներու հաւասարութիւնը ընդունուած է։

Ի վերջոյ կարգադրուած է երկաթուղիի դժուարութիւնը։ Ճիպութիէն մինչեւ Ատիս Ապապա երկաթուղին ֆրանսական պիտի ըլլայ, բայց ընկերութիւնը պիտի վերակազմուի, եւ վարչական խորհուրդին վրայ պիտի աւելնան մէկ անգլիացի եւ մէկ իտալացի խորհրդականներ։ Այս կերպով միջազգային շահերը պիտի պաշտպանուին։ Իտալիա ազատ պիտի ըլլայ իր Էրիթրէի գաղթականութիւնը միացնելու Սօմալիլէնտի իր ստացուածքներուն, որոնք մէկէ աւելի մանաճիւղեր պիտի ունենան սահման ծովեզերքին վրայ, եթէ դրամական եւ ճարտարագործական դժուարութիւնները յաղթուին։ Իտալիոյ մասնակցութեան վրայ տարակոյսներ յայտնուեցան, բայց բանակցութիւնք վերջապէս յաջող ելք մը ստացան, շնորհիւ Սինեօր Թիթթօնիի դիւանագիտական ճարտարութեան։

ՖՐԱՆՍԱՅԻ ԳԱՂԹԱՑԻՆ ՈՒԺԵՐԸ.— Թան ընտիր յօդուած մը հրատարակած է Հնդկաչինի մէջ Ֆրանսական պահնորդներու թիւը զեղչելու առաջարկութեան վրայ, որ ծանուցուեցաւ։ Հանրային ծախքերը զեղչելու մանաւանդ գաղթային աւելորդ ստացուածքներու ծախքերը զեղչելու բուռն հակումը պարտաւորեց Ֆրանսական կառավարութիւնը նկատի առնել թէ անգործածական ստացուածքներուն պաշտպանութեան համար ծախսուած դրամը կ՚արդարանա՞յ, կամ թէ, հակառակ պարագային, այս ստացուածները կրընա՞ն զօրաւոր հակառակորդի մը յարձակման նշաւակ ըլլալ։ Եզրակացութիւնը սա՛ է թէ դրամը ի զուր կը վատնուի։ Թան կ՚ըսէ.— «Կրնա՞նք Հնդկաչինու մէջ պահել ոյժ մը որ կարողանայ յաջողապէս դիմադրել ճաբոնական բանակին։ Կրնա՞նք Չինաստանի ծովերուն մէջ պահել նաւատորմիղ մը, որ կարող ըլլայ դիմադրել ճաբոնական նաւատորմին։» «—Ո՛չ։» կ՚ըսէ Թան։ Հետեւաբար «մեր զինուորները եւ մեր մարտանաւերը տեսակ մը պատանդ են զորս լաւ կ՚ընենք հայրենիք վերադարձնելով երբ տակաւին կրնանք, եւ այսպէս ընելով խնայել երկու միլիոն անգլիական ոսկի կլորիկ հաշուով։» Ռուս-ճաբոնական պատերազմին արդիւնքէն դատելով, Թան կ՚ըսէ թէ ո՛չ Ամերիկացիք Փիլիպպեանց մէջ, ո՛չ գերմանք Քիաօ—Չէուի մէջ, ոչ ալ Բրիտանացիք Հնդկաստանի մէջ չեն կրնար յաւետ յաջողիլ Ճաբոնի դէմ, եթէ մինակ ըլլան։ Ապագային, կ՚ըսէ Բարիզեան թերթը, եւրոպական Տէրութիւնք Մ. Ասիոյ մէջ իրենց ապահովութիւնը պիտի դաշնակցութիւններու մէջ միայն կրնան գտնել, բայց ա՛յնպիսի դաշնակցութեանց մէջ, որոնք Ճաբոնի հանդէպ թշնամական չըլլան։

Ի վերջոյ Թան կը խոստովանի Ճաբոնի դիրքը իբրեւ Մեծ Պետութիւն, եւ կը շնորհաւորէ Անգլիոյ նախորդ արտաքին գործոց նախարար Լորտ Լէնստաունի հեռատեսութիւնը, որով առաջինը եղաւ իր երկրին քաղաքականութիւնը ըստ այնմ ձեւելու։ Բայց Թան դաշնակցութիւնները ջատագովելով հանդերձ պէտք կը զգայ զինուորական ոյժերը պահելու։ «Դաշնակցութիւնները անարժէք կ՚ըլլան եթէ դաշնակիցները ըստ բաւականին զինեալ ուժ չունենան կռուելու ա՛յն վտանգին դէմ, որուն համար կազմուած են։ Անցած են հիմա այն ժամանակները երբ Չինացիք իրենց քաղաքներուն պարսպին վրայ վագրի պատկերներ միայն կը նկարէին, թշնամին վախցնելու համար։ Ուստի Ֆրանսա չի կրնար բոլորովին անզէն մնալ Հնդկաչինու մէջ։ 1900էն ի վեր պահնորդներուն վրայ 13 վաշտեր աւելցած էին, ասոնք եւ պիտի կանչուին միայն, ինչպէս նաեւ քանի մը մարտանաւեր, զինուորական կազմակերպութիւնը թողլով, եւ Սայկօնի նաւահանգիստը որուն համար արդէն 4 միլիոն ոսկի ծախսեցինք, պէտք է յարմար վիճակի մէջ պահուի իբրեւ խարիսխ ծառայելու նաւային գործողութեան համար։»

ՃԱՐԻՆ ՆՈՐ ՕԹՈՄՕՊԻԼԸ.— Ճարը նոր օթօմօպիլ մը ունեցաւ, որ մեծութեան եւ հանգստաւէտութեան տեսակէտով երկաթուղիի վակոնի մը կը նմանի։ Ունի լայն աշխատանոց մը, ընդունելութեան սրահ մը, եւ ծառաներու խուց մը։ Այս օթօմօպիլը յատկացուած է Բեթերհօֆի, Կաչինայի եւ Զարսքօէ-Սէլոյի միջեւ ճամբորդութեանց, զորս կէս ժամէն կրնայ կըտրել։ Ժամական 60 մղոն արագութիւն ունի։ Շինուեցաւ Մաճառստանի մէջ 4000 անգլ. ոսկի ծախքով։

ՃԱՊՈՆԻ ԲԱՆԱԿԻՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊԻՉԸ.— Գերման զօրավար Մէքէլ, որ մեծ դեր կատարած է ճաբոնական բանակին կազմակերպութեան մէջ, Եշ. գիշեր մեռաւ Պերլինի մօտ արուարձանի մը մէջ։ Իբրեւ Մեծ Սպայակոյտին հազարապետ Ճաբոն գնաց 1885ին, ուր մնաց երեք տարի։

ՍԱՀՄԱՆԱԳԻԾԸ ԳՈՑՈՒԱԾ ԱՒՍՏՐԻՈՅ ԵՒ ՍԵՐՊԻՈՅ ՄԻՋԵՒ, ՄԱՔՍԱՅԻՆ ԱՆՀԱՄԱՁԱՅՆՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ.— Աւստրիական եւ Մաճառ կառավարութիւնները հեռագրական հրամաններ ղրկեցին, որով շաբաթ օրէնէ սկսեալ սահմանագլուխը գոցուեցաւ սերպիական բոլոր արտածութեանց դէմ։ Այսպէս Աւստրիոյ-Մաճառստանի եւ Սերպիոյ միջեւ կը սկսի մաքսային պատերազմ մը, որուն վնասը խիստ զգալի պիտի ըլլայ փոքրիկ Տէրութեան համար, որովհետեւ արջառներու մեծ արտածութեանց եղանակը հիմա բացուած է։

Աւստրիոյ ձեռք առած գլխաւոր կարգադրութիւնն է բացարձակապէս իր սահմանագլուխը գոցել սերպիական արջառներուն կամ թարմ ու եփուած միսի եւ հաւերկնի ներածութեան դէմ։ Անցեալ տարի Սերպիա դէպ ի Աւստրիա արտածեց 72,000 եղջերաւոր արջառ, 190,000 խոզ եւ ոչխար, եւ 30,000 հաւ, ամբողջին դրամական արժէքը 38 միլիոն քուրօն։ Ուստի Սերպիոյ համար դրամական տագնապ մըն է սահմանագլխին փակումը, մանաւանդ որ աւստրիական սահմանագլուխներէն զատ Սերպիա ուրիշ միջոց չունի իր արտածութիւնները ընելու։ Ողջ եւ մորթուած արջառէն զատ, Սերպիա 30 միլիոն քուրօնի արժողութեամբ ուրիշ վաճառքներ ալ կ՚արտածէ դէպ ի Աւստրիա, երկրագործական արտադրութիւններ եւ խամ նիւթ, որոնց համար Աւստրիայէն զատ ուրիշ լաւ հրապարակ չունի։ Այս ամէնուն հակառակ սակայն Բասիչի Դահլիճը որոշած կը թուի մինչ մաքսային պատերազմը Աւստրիոյ դէմ։

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԱՀՌԵԼԻ ՏՌԱՄ.— Պրիւսէլի մօտ Պէռշէմի մէջ ընտանեկան ահռելի տռամ մը պատահեցաւ։ Հիւանդոտ մայր մը խնդրեց իր տասը տարեկան փոքրիկ աղջիկէն որ կտրէ իր կոկորդը իր քաշած ցաւերուն վերջ մը տալու նպատակաւ։ Աղջիկը հնազանդեցաւ, եւ ամենայն պաղարիւնութեամբ սպաննեց իր մայրը։

ՄԻԱԴԱՒԱՆՔ ԵՒ ԱՆԿԼԻՔԱՆ ԵԿԵՂԵՑԻՆ.— Երկու ամերիկացի Միադաւաններ խնդրեցին որ իրենց ամուսնութիւնը կատարուի անկլիքան եկեղեցիի մը մէջ։ Եպիսկոպոսը յայտարարեց թէ կեղծաւորութիւն պիտի ըլլայ թէ՛ իր եւ թէ կարգուելիք զոյգին կողմէ եթէ արտօնուի պսակը կատարել անկլիքան եկեղեցիին մէջ, նկատելով որ Անկլիքան եկեղեցիին ամուսնական արարողութիւնը տոգորուած է Երրորդութեան վարդապետութեամբ եւ անոր վրայ հիմնուած է։ Միւս կողմէ պէտք է գիտնալ թէ ամուսնական արարողութիւնը Անկլիքան եկեղեցիին մէջ անոնց համար միայն պէտք է կատարել որոնք մկրտուած են։

ՔԱՐՈԶՆԵՐԸ.— Երկար քարոզները կը յոգնեցնեն մարմինը, եւ յաճախ մարդկային տկար բնութիւնները չեն կրնար մինչեւ վերջը մտիկ ընել զանոնք համբերութեամբ։ Բայց Անգլիացի քարոզիչ մը անցեալ օր միջոցը գտաւ քարոզը լմնցնելէն առաջ հաւատացեալներուն եկեղեցիէն դուրս ելլելը արգիլելու համար։ Իր երկարապատում քարոզին բնաբան ընտրած էր.—«Կչիռքի մէջ կշռուեցար եւ պակաս գտնուեցար» Երբ մէկ երկու հոգի կամացուկ մը դուրս կ՚ելլէին, քարոզիչը յանկարծ ընդհատեց իր խօսքը եւ ըսաւ.—«Աղէ՛կ, պարոններ, որովհետեւ կշռուեցաք, դուրս ելէ՛ք։» Աւելորդ է ըսել թէ այլեւս ուրիշ մարդ մը չհամարձակեցաւ դէպի դուռը շարժում մը ընել։

ՄԻԼԻՈՆԱՏԷՐԻՆ ՈՃԻՐԸ.— Օր. Նէզպիթ, այժմ Տիկին Թօ, իր ամուսնութենէն ի վեր բարեկամական թաքուն յարաբերութիւններ կը տածէ՞ր թէ ոչ Մր. Սթէնֆորտ Հուայթի հետ։ Այս կէտը ի հարկէ շատ մեծ կարեւորութիւն պիտի ունենայ յառաջիկայ դատավարութեան առթիւ։ Մարդասպանին փաստաբաններուն պաշտպանողականին մէկ մասն ալ սա է թէ Տիկին Թօ, իր անցեալը ի՛նչ որ եղած ըլլայ, օրինակելի կին մը եղաւ. եւ ամենամեծ նողկանքով կը դիտէր ճարտարապետը, որուն ներկայութիւնը անգամ մարելիք կը բերէր անոր վրայ։ Սրդ, Նիւ-Եորք Ուըրլտ կը հրատարակէ հանգուցեալ Մր. Հուայթի կառապան Ճօն Պըրնսի մէկ երդուեալ յայտարարութիւնը թէ՝ Տիկին Թօ իր ամուսնութենէն ի վեր քանիցս ճաշած էր Մր. Հուայթի հետ, անոր օթօմօպիլը նստած էր, եւ անոր հետ խօսած ատեն, խիստ մտերմութիւն կը դնէր իր շեշտերուն մէջ, եւ մինչեւ իսկ «Սթաննի» փաղաքշական անունը կուտար անոր, ինչ որ երկուքին ընտանութիւնը ցոյց կուտայ։ Կառապանը կ՚ըսէ թէ Տիկին Թօ անգամ մըն ալ իրեն հետ ճաշի բերած էր իր բարեկամուհիներէն ուրիշ Տիկին մը։ Կառապանը կը յարէ թէ Մր. Հուայթի հրամանով յաճախ այդ երկու կիները անձրեւոտ օդին թատրոն եւ անկէ ալ իրենց տուները կը տանէր։

ԱՄՈՒՍՆԱԼՈՒԾՄԱՆ ՀՆԱՐՔ ՄԸ.— Ասկէց առաջ ծանուցուած էր թէ մեծահարուստ ամերիկացի մը, Մր. Ճօն Ուէլլմէն, ամուսնալուծում կը պահանջէ, որովհետեւ իր գեղանի կինը սիրային յարաբերութիւններու մէջ ամբաստանուած էր իր իւղանոտայի կառապանին՝ Թոմ Մէքիննի հետ։ Կինը կը հերքէր այդ ամբաստանութիւնը եւ կը յայտարարէր թէ այս ամէնը նպատակաւոր հնարք մըն են իր ամուսնին կողմէ ճարտարուած, ամուսնալուծում ձեռք բերելու համար։ Քննութիւններ կ՚ըլլային ժամանակէ մը ի վեր, եւ Եշ. օր ձերբակալուեցան իր ամուսինը, անոր սիրական մէկ բարեկամը, ուրիշ մը եւ սեւամորթ կառապան մը, իբրեւ մտացածին տեղեկութիւններ ունենալու ամբաստանեալ։ Կ՚ըսուի թէ կին մըն ալ պիտի ձերբակալուի, որուն խոստովանութիւնները վերջին օղակները պիտի աւելցնեն փաստերու ա՛յն շղթային թէ հնարք մը կազմուած էր փճացնելու համար բարեհամբաւ կնոջ մը անունը սուտ եւ անուանարկիչ ամբաստանութիւններով։ Վաւերական տեղեկութեան մը նայելով, կասկածելի կինը պիտի խոստովանի թէ ինք կեղծեց տասը սիրային նամակները զորս ամուսինին փաստաբանները իբրեւ փաստ մէջ բերած էին, պնդելով թէ տիկինը գրած է զանոնք իր իւղանոտայի կառապանին։ Արդէն ասկէց առաջ ամուսինին մէկ բարեկամը խոստովանած էր թէ ամուսինը եւ ասոր ուրիշ մէկ բարեկամը կաշառած էին զինքը երդում ընել թէ ինք ալ սիրային յարաբերութիւններ ունէր տիկնոջ հետ։ Սիրային նամակները գրող կինը իրապէս դատախազուած կին մըն է, շատ փայլուն ընկերային դիրքի տէր, որ խոստովաներ է թէ ինք այնպէս չէր ենթադրեր որ այդ սիրային նամակները ամուսնալուծման իբրեւ փաստ պիտի գործածուէին, այլ իբրեւ տաամաթիւք բան մը։ Եթէ դուրսը այս լաւծը երդումով դատարանին առջեւ ալ կրկնէ, ամէնուն երկու առաջնակարգ փաստաբաններ վարկաբեկ պիտի ըլլան եւ իրենց առջեւ փաստաբանական ասպարէզը պիտի փակուի։ Դատարանին մէջ կարդացուած եւ բոլոր լրագիրներուն մէջ հրատարակուած սիրային նամակները շատ հետաքրքրաշարժ են, եւ ցոյց կուտան թէ զանոնք կեղծող կնոջական ոգին ո՛ր աստիճան վարպետ էր սիրահարութեան մէջ։ Այդ նամակները կը պարզէին նախ տարօրինակ հոգածութիւն մը ընդունողին (կառապանին) առողջութեան եւ բարօրութեան համար, եւ նոյն իսկ օգտակար խրատներ կուտային անոր թէ ո՛ր կերակուրները պէտք էր ուտէր որ մարսողութեանը չվնասուէր։ Նամակագիրը կ՚առաջարկէր կարկտնել իր գուլպաները, եւն. եւն.։ Տիկինը երդում ըրած էր թէ այդ նամակները խարդախեալ էին։

ԳԵՐՄԱՆ ԳԱՀԱԺԱՌԱՆԳԻՆ ԶԱՒԱԿԻՆ ՀԱՄԱՐ ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ՆՈՒԷՐ ՄԸ.— Պերլինի ամերիկեան գաղթականութեան անդամները նուէր մը պիտի ընեն Վիլհէլմ կայսեր թոռան իբրեւ յիշատակ սա՛ պարագային համար թէ անոր ծնունդը հանդիպեցաւ Միացեալ Նահանգաց անկախութեան տօնին օրուան։ Նուէրը բաժակ մը պիտի ըլլայ ամերիկեան դրօշներով ընդելուզուած, եւ իշխանին մկրտութեան օրը պիտի մատուցուի։

ՍԵՂԱՆԱԽՈՐԱԿԱՆ ՏԱԳՆԱՊ ՄԸ ԼՈՆՏՈՆԻ ՄԷՋ.— Լոնտոնի Միջնաքաղաքին սեղանաւորական շրջանակներուն մէջ տագնապ մը առաջ բերաւ այն լուրը թէ վերջերս մեռնող գործի տէր մարդ մը, որ Անգլիոյ ամենամեծ սեղանաւորական հաստատութիւններուն հետ կապ ունէր, 300,000 անգլ. ոսկիի բաց մը ունի։

ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՆԱՒԱՑԻՆ ՌԱԶՄԱՓՈՐՁԵՐԸ.— Ալժէի բացերը Միջերկրականի Ֆրանսական նաւատորմին ուրբաթ օրուան ռազմափորձերը նախադուռը կը նկատուին Ֆրանսայի միացեալ նաւատորմիղներուն ռազմափորձերուն, որոնք այս շաբթու պիտի սկսին։ Ծովակալ Ֆուռնիէ, որ 42 մարտանաւ ունէր իր տրամադրութեան տակ, քաղաք գրաւելու կամ բանի ցամաք զօրք հանելու փորձ մը ըրաւ։ Իրեն դէմ կը կռուէին թորփիլանաւեր եւ թորփիլահալածներ, եւ ցամաքի զինուորական պահնորդները։ Իրաւարար քննիչներուն ըսածին նայելով, Ֆուռնիէի յարձակումը չյաջողեցաւ։ Միացեալ ռազմափորձերը որոնք Մարսիլիոյ բացերը կը սկսին, շատ աւելի լուրջ հանգամանք մը կը խոստանան։ Նաւատորմին գործելու հիմնագիծը դեռ յայտնի չէ, բայց ծանուցուած է թէ ծրագրին մէջ կա՛յ նաեւ Մարսիլիոյ վրայ ընդհանուր յարձակում մը։ Այս յարձակումը պիտի սկսի յուլիս 27ին։ Ֆրանսական նաւատորմիղը պիտի աշխատի անգործութեան դատապարտել ցամաքի բերդերը եւ թորփիլանաւերու տորմիղ մը։ Յարձակման պիտի մասնակցին ընդծովեաներն ալ, որոնք չարունակ գործի վրայ են Թուլօնի մէջ։ Տարւոյն սկիզբը կը յուսացուէր թէ Ժիւլ Ֆեռրի նոր յածանաւը պիտի կարողանար մասնակցիլ այս տարուան ռազմափորձերուն, բայց արկածի մը պատահելով յայտնի եղաւ թէ հարկ պիտի ըլլայ դարձեալ աւազանի մէջ առնել զայն։ Կաթսաները վառած ատեն, ճնշման սաստկութենէն պայթեցան, հինգ հնոցապաններու կեանքը վտանգի մէջ է, եւ հաւանաբար այս յածանաւին անյապաղ չինութեան մասին հարցապնդում պիտի ըլլայ Երեսփ. ժողովին մէջ։

ՕՁԻՆ ԹՈՅՆԸ ԻԲՐԵՒ ԴԱՐՄԱՆ.— Անգլիոյ Նմանաբուժական Համաժողովին մէջ «Օձերու Թոյներ»ուն վրայ իր բանախօսութեան մէջ Տր. Սթօնհէմ ըսաւ թէ որքան որ թունաւոր օձերուն թոյները չեն գործածուիր ընդհանուր բժշկութեան մէջ, բայց նմանաբուժականք զանոնք իրենց ամէնէն արժէքաւոր եւ բուժիչ դեղերուն մէջ դրած են սկսեալ ա՛յն ժամանակէն՝ երբ Գօնսթանթին Հէրինկ Հարաւային Ամերիկայի մեծ օձին (Լաքեսիս Թրիկօնօսէֆալուս) թոյնին ազդեցութիւնը բժշկական աշխարհին ուշադրութեան ներկայացուց։ Ասիկա կ՚ըլլար 1837ին, եւ քիչ ատենէն ուրիշ օձերու թոյներն ալ աւելցան, ի մասնաւորի քօպրա կոչուած օձին թոյնը։ Գօպրան իր արժէքը ցոյց տուաւ ջղային հիւանդութեանց մէջ, մանաւանդ չնչառական կեդրոնին վրայ։ Ուրիշ օձ մը, Գրօթալուս հօրրիտուս, իր ազդեցութիւնը ցուցուց արեան թունաւորման եւ նեխման պարագաներուն մէջ։ Լաքեսիս եւ իր օգտակարութեան շրջանակը գըտաւ բոլոր այս պայմաններուն մէջ։

ՔՐՈՆԻԿ

Սքանտարու դպրոցական հանդէսներու եւ ճառերու ներկայ սեզօնին առթիւ հետեւեալը կը գրէ.—

Բառեր, բառեր, բառեր
(ՀԱՄԼԷԹ)

Բանի մը շաբաթէ ի վեր ամէն կողմ, բոլոր դպրոցներուն եւ վիչերօթիկներուն մէջ արտասանուած ճառերու անհուն թիւին առջեւ կը հարցնենք թէ ի՛նչ կրնայ ըլլալ հետեւութեան այս ծաղիկներուն օգտակարութիւնը թէ՛ զանոնք մշակողներուն եւ թէ զանոնք քաղողներուն համար։

Ա՜հ, ո՛րքան թանկագին ժամանակներ կը կորսնցնենք նախադասութիւններ շինելու։ Եւ նախադասութիւններ, զորս միայն մենք կը հասկնանք, կը լսենք, կը ճաշակենք։ Ո՛չ ոք մտիկ կ՚ընէ, ոչ ոք կը կարդայ, կը վստահացնեմ ձեզ։ Ուրեմն ի՞նչ օգուտ։

Սովորաբար Յունիս ամիսին մէկ կատարուած այս դպրոցական հանդէսները թերեւս մտիկ ըլլուէին, եթէ սոսկ պողաբար պէտք եղածները միայն ըսուած ըլլային։ Բանի որ արժանաւոր աշակերտները վարձատրելու սահմանուած են այդ հանդէսները, լաւ ուրեմն թո՛ղ հաշուեն շքանշանները եւ ամէն բան ըսուած կ՚ըլլայ։ Հո՛ն ի՛նչ գործ ունին այսինչ դրագէտին երկասիրութիւնները, ի՛նչ գործ ունի նուագախումբը, շփորը եւ բանաստեղծը։ Տանջանքներու ամբողջ քնարը քաւութիւն մը, որ բանով մը չարդարանար։

Եթէ տղայոց համար է, տղայք իրենց քիթին անգամ չեն տանիր ձեր ճառերը։ Եթէ հասարակութեան համար է, վրանէն կը խնդայ անիկա, կամ կը բողոքէ։

Ահա թէ ի՛նչպէս պիտի խօսէինք մենք տղայոց, եթէ այս հոգը երբեք մեզի վիճակէր.—

«Բարեկամնե՛րս, ահա արձակուրդ պիտի ունենանք։ Արդար հանգիստն է այս զոր կը շնորհենք ձեր տարիքին, տարւոյն ծանր աշխատութենէն վերջ, թէ՛ անոնց համար որոնք մրցանակի արժանացած են, եւ թէ ծոյլերուն համար, որոնք ապահովաբար երջանիկ չեն այս ժամուս։ Գացէք խաղաղութեամբ։ Մի՛ մոռնաք թէ մեր ամէնէն աւելի լաւ գիտցած բանը այն է թէ բան մը չենք գիտեր։ Այս աշխարհի մէջ վերջնական բան չկայ։ Յառաջիկայ տարին թերեւս ձեր արդէն սորվածներուն հակասական բաներ պիտի սորվիք։ Մի՛ զարմանաք ասոր վրայ։ Յառաջդիմութիւնը ա՛ս է։ Գալով ձեզի, շրջանաւարտներ, որ կեանքի մէջ պիտի մտնէք, պիտի տեսնէք թէ ձեր ծանօթութիւնները ո՛րքան անօգուտ են յաջողութեան եւ բախտի ժամանելու համար։ Չի բաւեր դպրոցին մէջ շատ մրցանակ առած ըլլալը՝ աշխարհի մէջ մէկը ըլլալու համար։ Պէտք է աչքերնիդ չորս բանաք։ Մենք մրցումի մեքենաներ չենկայինք ձեզ. ձեզի կ՚իյնայ հիմա սորվիլ թէ ի՛նչ պէտք է ընել մարդ ըլլալու համար, Գացէք եւ աչքերնիդ չորս բացէ՛ք։»

Թերեւս չծափահարեն զիս։ Բայց գոնէ պիտի հասկնան միտքս։ Էականը ա՛ս է։

ԱԶԳ. ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑԻ Հոգաբարձութիւնը իր երէկուան նիստին մէջ նկատի առաւ հաստատութեան ցիմարանոցին բժշկապետ Տոքթ. Մոնճէրիի հրաժարականը։ Ինչպէս գրեցինք տաքթորը Իտալիոյ մէկ ցիմարանոցին բժշկապետութեան կոչուած է, բացուած մրցումի մը մէջ առաջնութիւն շահելով։ Հոգաբարձութիւնը Տոքթ. Մոնճէրիի տեղ առժամաբար ցիմարանոցի բժիշկ կարգեց Տոքթ. Պողոսեանը, որ օգնական էր ցարդ այդ ճիւղին մէջ։

ՊՈՒՐՏՈՒՐԻ Ազգ. վարժարանին վերաշինութիւնը արտօնող բարձրագոյն հրամանագիրը շնորհուեցաւ։ Այս առթիւ տեղւոյն մէջ հայ երեւելիներէն Հոգաբարձութիւն մը կազմուեցաւ, վարժարանին հին շէնքը փլցնելով, նորը շինելու համար։ Քանի մը օրէն պիտի կատարուի հիմնարկէքի արարողութիւնը նոր կրթարանին։

ՄԱՐԶՈՒԱՆԻ Զարխափան Ս. Աստուածածնի վանքին կալուածները յանձնուեր են կարող երկրագործի մը, պայմանաւ որ մօտակայ երեք քաղաքներէն մէյ մէկ երիտասարդ իբր աշակերտ առնէ քովը, երկրագործութիւն սորվեցնելու համար։ Այս երկրագործը Ց. Գարամանեան էֆէնտի Ամերիկեան մասնագիտական վարժարանէ մը շրջանաւարտ է։

ԱՄԱՍԻԱՅԷՆ Տիար Ց. Ցակոբեան կը գրէ մեզի.— Տեղւոյս Ազգային եւ Իբրահիմեան վարժարանի ամավերջի հարցաքննութիւնները ամսոյս 17էն ի վեր սկսած են։ Առաջին. Տեղապահ Տ. Սահակ վրդ. Օտապաշեանի ջանքերու շնորհիւ Ազգ. վարժարանները քիչ շատ բարեկարգութեան շաւղին մէջ մտած են։ Անցեալ կիրակի Ամասիոյ նոր բացուած Ազգ. մանկապարտէզին հանդէսը տեղի ունեցաւ։ Ամսոյս 18ին, կիրակի օր տեղւոյս Ցիսուսեաններու մրցանակաբաշխութեան հանդէսը տեղի ունեցաւ Ցիսուսեաններու Ս. Բարթուղիմէոս դպրոցին մարզարանին մէջ։ Հանդէսին խուռն բազմութիւն մը ներկայ էր։ Նախ ուսուցիչներէն մին բեմ ելլելով կատարուելիք գիտական փորձերու մասին տեղեկութիւններ տուաւ ժողովուրդին, յետոյ գալ տարի շրջանաւարտ ըլլալիք 8 պարոններ բեմ ելլելով սկսան ժողովուրդին առջեւ գիտական փորձեր ընել. Նախ ընելիք փորձերնին ֆրանսերէն լեզուով բացատրեցին, յետոյ զայն հայերէնի թարգմանեցին։ Բայց այս պարոնները հայերէն թարգմանել չկրցան ֆրանսերէն այնչափ սահուն կերպով ըսածնին։ Ինչո՞ւ հայերէնը այսչափ գէշ է, մանաւանդ բեմէն ըսուեցաւ որ սոյն պարոններուն գալ տարի հայերէն դաս չպիտի աւանդուի։ Յետոյ տեղի ունեցաւ մրցանակաբաշխութիւնը։ Իբր վերջաբան հանդէսին հայերէն լեզուով խաղ մը ներկայացուցին, որ շատ զուարճացուցիչ էր։

ՄԵՌՆԻԼԻ ՄԸ ԹԱՂՈՒՄԸ ԱՌԱՆՑ ԱՐԱՐՈՂՈՒԹԵԱՆ.— Կէյվէ-Միջագիւղէն կը գրեն մեզի.— Կէյվէ-Միջագիւղի մէջ այս օրերս պառաւ կին մը կը մեռնի, որուն ազակիր ազգականները,—ծանօթ խաչագողութեան խնդրէն ի վեր Տ. Դաւիթի հետ խռով ըլլալնուն,— Ցուսիկ վարդապետը կը խնդրեն տեղւոյս թաղականութենէն, որ կը մերժէ աղերսանքը անոնց ու միեւնոյն ատեն կը յանձնարարէ Տ. Դաւիթ քահանայի՝ ի հեճուկս ազակիր ազգականաց։ Ասոր վրայ ճարահատ՝ ուղղակի Ցուսիկ վարդապետին կը դիմեն, ի խնդիր մեռելական կարգին կատարման։ Այն ալ, փոխանակ իր իսկ պարտականութիւնը եղող կրօնական պաշտօնը յօժարակամ սահմանելով հաշտարար եղանակ մը բռնելու, պարզ կախակայուածի մը երկիւղածութեամբ՝ թաղականութեան իր վրայ ունեցած գերակշռութիւնը կը խոստովանի, իբր հլու ենթակայ՝ նոյն իսկ կրօնական խնդրոյ մէջ։ Վերջապէս այսպէս կամ այնպէս մեռելը կը թաղուի առանց եկեղեցական պաշտօնէի, ո՛չ իսկ կրօնական պաշտամունքի։ Այս ամէնը՝ անտարակոյս միմիայն տկարամիտ կշռադատութեան մը երեւէն։

ԿՐԹԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ

Բերայի Հայ-Հռոմէականաց Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ ուսումնարանի տարեկան հանդէսը կատարուեցաւ կիրակի օր։ Շքեղ կերպով զարդարուած էր ուսումնարանին մէկ սրահը, ու պատերուն վրայ ի ցոյց դրուած էին նաեւ աշակերտաց գծագրութեան եւ աշխարհագրութեան գործերը։ Կը նախագահէր Տ. Սապպաղեան Կ. Պատրիարքը, իր աջ կողմը ունենալով Ֆրանսական դեսպանատան ներկայացուցիչ քարտուղար Մ. Տըվիլն, եւ ձախ կողմը Պատրիարքարանի ատենադպիր Ներսէս Ծ. Վր. Աճէմեան։ Ներկայ էին նաեւ Ցովհ. Ծ. Վր. Միսքճեան, Ցովսէփ Վր. Ճամճեան, Ալիքսան Վր. Սիրունեան, Իսրայէլ Վր. Պապուճասեան եւ Միքայէլ Կիլլապեան, Վիչէն Գասապեան, Պօղոս Շէրպէթեան, Պըյըզեան, Ցովսէփ Կիւմիւշեան, Ստեփան Կուրտիկեան, Արիս Ֆէսճեան, Դօմմի Բէրրիճեան, Պօղոս Ճամճեան, Ցակոբ Մելիքեան, Միհրան Սմբատեան, Հրանտ Տէտէեան, Ցովհաննէս Աւագեան, Ստեփան Համամճեան, Ցովհաննէս Աչճեան, Գարեգին Եղիազարեան էֆ.ները, Ուսումնարանին նախկին աշակերտները եւ երկսեռ ընտիր բազմութիւն մը։

Հանդէսը բացուեցաւ Համիտիյէ քայլերգով զոր Ուսումնարանի երաժշտութեան ուսուցիչ Մ. Կրավինա աշակերտներով միասին հնչեցուց, եւ զոր յօտնկայս ունկնդրուեցաւ։ Պ. Նուպար Կիլլապեան թուրքերէն բանախօսութիւն մը ըրաւ, թուելով Վեհ. Կայսեր տուած շնորհները Ուսումնարանին համար եւ բարեմաղթութիւններ ըրաւ Ն. Կ. Վեհափառութեան արեւշատութեան։ Հանդիսականները «ամէն»ներով ծափահարեցին։ Ցետոյ Պ. Հայկ Զոփուրեան հայերէն ուղերձ մը կարդաց, շնորհակալութիւն յայտնելով Տ. Սապպաղեան Կ. Պատրիարքին, Ուսումնարանին հանդէպ իր հոգածութեան համար։ Ուսումնարանին Տնօրէն Ցովհաննէս Ծ. Վ. Թումայեան կարդաց տեղեկագիրը, շնորհակալութիւն յայտնելով ուսուցչական մարմնին, մանաւանդ կրթական Նախարարութեան կողմէ կարգուած Օսմաներէնի ուսուցիչ Սէլահէտտին պէյի։ Ցետոյ Ուսումնարանի ընդհ. հսկող Անտոն էֆ. Թօփճեան ֆրանսերէն լեզուով կարդաց քննութեանց արդիւնքը եւ սկսաւ մրցանակաբաշխութիւնը։

Դ. դասարանի աշակերտաց մէջ առաջին հանդիսացան եւ մրցանակ ընդունեցին Պ. Զարեհ Տէտէեան, Գերմաներէնի, Անգլիերէնի, գրահաշուի, տամարականութեան, բնախօսութեան, երկրաչափական գծագրութեան, Հայերէնի, Օսմաներէնի, Պատմութեան,

աշխարհագրութեան, բնագիտութեան և տարրաբանութեան մէջ։

Պ. Ժօզէֆ Մազաքեան, Ֆրանսերէն լեզուի և տնտեսագիտութեան մէջ և յառաջադէմ բուսաբանութեան, երկրաչափական գծագրութեան և աշխարհագրութեան մէջ։

Պ. Գրիգոր Մանսս, Պատմութեան և աշխարհագրութեան մէջ։

Պ. Ալիքսան Պալապանեան, կրօնագիտութեան, բնագիտութեան, տարրաբանութեան, գրահաշուի և հայերէնի մէջ։

Պ. Յովսէփ Կատոյեան, Հայերէնի, Թուրքերէնի, կրօնագիտութեան և Անգլիերէնի մէջ։ Յառաջադէմ էին նաև Հէքիմեան, Թօքաթլեան և Թէնկըր եղբարք։

Ե. Դասարանի մէջ, առաջին հանդիսացաւ Պ. Գէորգ Փէշտմալճեան՝ կրօնագիտութեան, հայերէնի, գերմաներէնի, անգլիերէնի, գրահաշուի, տարրաբանութեան և ֆրանսերէնի մէջ, յառաջադէմ հանդիսացան նաև Պ. Հրանտ Զօփուրեան, Յովսէփ Օրհնեալ, Յակոբ Մանուէլեան, Յովսէփ Հէքիմեան և Հայկ Զօփուրեան։ Զ. դասարանի մէջ առաջին հանդիսացան Պ. Երուանդ Հէքիմեան՝ աշխարհագրութեան, թուաբանութեան, գրահաշուի, երկրաչափութեան, գծագրութեան, գերմաներէնի և հայերէնի մէջ, յառաջադէմ հանդիսացան Պ. Յարութիւն Մալաեան, Պ. Կարապետ Կարապետեան, Պ. Վահրամ Սուագեան։ Է. դասարանի մէջ առաջին հանդիսացան Պ. Մինաս Եղիազարեան, Պ. Լեոն Կարագեան, Պ. Երուանդ Ղազարոսեան։ Պ. Յովհաննէս Գաբրիկեան, Պ. Սեպուհ Վասիլեան, Պ. Յովսէփ Աճէմեան, Պ. Յովսէփ Ճամպազ և Հանրի Կիւմիւշեան իրենց դասարաններուն մէջ առաջին հանդիսացան և պատուոյ մրցանակներ առին։

Մերթ ընդ մերթ մրցանակաբաշխութիւնը կ'ընդհատէր երաժշտական ընտիր կտորներով, և աշակերտաց կողմանէ արտասանուած բանախօսութիւններով, որոնց մէջ Պ. Զարեհ Տէօէճեան մեծ յաջողակութեամբ արտասանեց գերմաներէն բանախօսութիւնը և Նուպար Կիւլլապեան տաճկերէնը հանդիսականներէ բուռն ծափահարութիւններ խլելով։

Ներկաններէ պատուասիրուեցան պաղպաղակներով և անուշեղէններով, որմէ յետոյ Տ. Սապպաղեան Կ.-Պատրիարքը յորդորական մը խօսեցաւ աշակերտաց, որուն մէջ բարեմաղթութիւններ ըրաւ Վեհ. Կայսեր արևշատութեան համար, յորդորելով աշակերտները հաւատարիմ և օգտակար հպատակներ հանդիսանալ Օսմանեան տէրութեան և հասարակութեան։

Ժամը 6ին հանդիսականները մեկնեցան շնորհաւորելով Տնօրէն Թումայեան Ծ. վրդ.ը և ընդհանուր հսկող Անտոն էֆ. Թօփճեանը։

ՄԱՆԶՈՒՄԷԻ ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹԵԱՆՑ ԲԱԺԻՆԸ

ՆՇԱՆԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ

Ամսոյս 10ին, շաբաթ օր, Երզնկայի Լիւլէճեանց բնակարանին մէջ տեղի ունեցաւ նշանախօսութիւնը Յարութիւն էֆ. Ապգարեանի ընդ Օր. Արտեմիս Ա. Սանթիկեանի։ Յարութիւն էֆ. ազնիւ և գործունեայ երիտասարդ մըն է, իսկ Օր. Սանթիկեան բարի և գեղեցիկ ձիրքերով օժտուած՝ տիպար օրիորդ մը։

ՄԵՐ ՊԱՏԱՍԽԱՆՆԵՐԸ

ԼԵՒՈՆ ԷՖ. ԴԱՄՊՈՒՐԵԱՆ (Սըվազ).— Ձեր թերթերը սկսանք ղրկել Մանզումէի 1536 թիւէն։ Բաժնեգինը կրնաք վճարել անդուոյդ մեր գործակալ Տիգրան էֆ. փիրանեանի։

ՊԷՐՊԷՐԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

ՔՆՆՈՒԹԵԱՆՑ ԿԱՐԳԱՑՈՅՑԸ

28 ՅՈՒՆԻՍ ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ.— Պատմ. Հայ Մատենագրութեան (Ա).— Ֆրանսերէն* (Բ).— Հայերէն գրաբար. Կրօնագիտութիւն* (Գ).— Թուաբանութիւն և Երկրաչափութիւն* (Դ).— Ձայնագրութիւն* (Գ. Դ. Ե.)։

ԲԱՐԻԶԻ ՊՈՐՍԱՆ

BOURSE DE PARIS

10 Յուլիս 1906

Ֆրանսական 3%	96.87
Օսմանեան Միացեալ	96.12
Երկաթուղի	146.50
Պանք Օթթօման	651.—
Րէժի	441.—
Թրանվայ	49.—

ՐԷՍՄԻ

ԹԷՎՃԻՀԱԹ

Վազիֆէի մէմուրիյէթինի հիւսնը իֆա խուսուսընտա միւշահէտ օլան մէսաիի հասէնէսինէ մէպնի Պօղաուզան գազասը մալ միւտիրի րիֆաթլու Իզզէթ էֆէնտիյէ րիւթպէի Սալիսէ։

Վազիֆէի մէվտուասընը իֆատէ միւշահէտ օլան իգտամընա մէպնի մէքթուպի մալիյէ էվամիր գալէմի քէթէպէսինտէն րիֆաթլու Ճավիտ պէյէ րիւթպէի Սալիսէ։

Վէզաիֆը մէմուրիյէթինի հիւսնը իֆա իյլէմէքտէ օլտուղունա մէպնի մէճլիսը խտարէի էվգաֆ գալէմի քէթէպէսինտէն րիֆաթլու Նիազի պէյէ թէրֆիէն րիւթպէի Սալիսէ թէվճիհ պույրուլմուշ տըր։

ՆԸՇԱՆ

Վազիֆէի մէմուրիյէթինի հիւսնը իֆատէ խըտէմաթը մէմտուհասը միւշահէտ օլան Նիյտէ Մէարիֆ գօմիսիօնը րէիսի միւֆթիի պէլտէ ֆազիլէթլու Ալի Րիզա էֆէնտիյէ իւչիւնճի րիւթպէտէն Մէճիտի նիշանը վիրիլմէսի իրատէ պույրուլմուշ տըր։

ՆԵՐՔԻՆ

ՊՈԼՍՈՅ ՎԱՐԺԱՐԱՆՆԵՐԸ.—Ցարդ Պոլսոյ և արուարձաններու մէկ նախնական վարժարանին մէջ երբ տարափոխիկ հիւանդութիւն մը ծագէր, դասերը չէին դադրեր մինչև որ Քաղաքապետութեանց տնօրէններուն, Քաղաքապետութեան և Կրթական Նախարարութեան միջև երկար բարակ թղթակցութիւններ չկատարուէին։ Այս պարագան հանրային առողջապահութեան վնասակար նկատելով, Քաղաքապետութիւնը որոշեց որ ասկէ ետք, դպրոցներուն մէջ տարափոխիկ հիւանդութեան մը ծագման պարագային գործը ուղղակի պէտք է բժիշկին կողմէ տեղեկագրուի Քաղաքապետութեան որ ձեռք պիտի առնէ հարկ եղած միջոցները։

ՊԵՏԱԿԱՆ այն պաշտօնատարները որոնք անձնական գործերու համար արձակուրդ առած են, իրենց բացակայութեան միջոցին կէս ամսաթոշակ պիտի ստանան։

ՄԷՔՔԷԻ ջուրի ճամբաներուն նորոգութեանը համար կատարուած հանգանակութիւնը հասաւ 474,236 ղրուշի։

** Կայս. Իրատէի մը համաձայն, բոլոր նահանգներն ալ հանգանակութեան տոմսեր պիտի ղրկուին՝ կառավարական պաշտօնեաներու և ժողովրդեան բաշխուելու համար։

ՀԷՐԷՔԷԻ ԿԱՅՍ. ԳՈՐԾԱՐԱՆԸ.— Վեհ. Սուլթանը իմանալով որ կիրակի օրը բազմաթիւ անձեր այցելած են Հէրէքէի գործարանը, բարեհաճեցաւ Իր բարձր գոհունակութիւնը յայտնել և հրամայեց որ ասկէ վերջը այցելուները օշարակներով ու սուրճով պատուասիրուին և անոնց անդորրութեանը մասին ամէն խնամք տարուի։ Նոյն գործարանին Տնօրէն Հաճի Աքիֆ պէյ ալ արժանացաւ Կայս. մեծարանաց։

ԱՐՏՕՆՈՒԹԻՒՆ.— Արնաւուտ եւ րեւելի մը Մէհմէտ Ալի աղա 75 տարուան համար արտօնութիւն ստացաւ Պրուսայի քաղաքին մէջ ելեկտրական լոյս և թրամուէյ հաստատելու։ Թրամուէյի գիծերը Սէտ-Պաշիէն պիտի մեկնին, մէկը դէպի Չէքիրկէ և միւսը երկաթուղիի կայարանը։ Ուրիշ գիծ մըն ալ ի հարկին, պիտի երկարի մինչև Ուլիւտաղ լեռ։

** Ատանայի Էլվանլը գիւղաքաղաքին մէջ երեւան ելած զմռնիտի (զըմբարէ) հանքը շահագործելու արտօնութիւն տրուեցաւ Հասան պէյ եւ ընկերութեան։

ՀԵԼԼԷՆ ԴԵՍՊԱՆ Մ. Կրիբարիս որ արձակուրդով Վիեննա մեկնած էր հոն ժամանելով տեսակցութիւն մը ունեցաւ Աւստրիա-Հունգարիոյ արտաքին գործոց նախարար կոմս Կօլուխովսքիի հետ։

ՇԵՐԱՄԱԲՈՒԾՈՒԹԻՒՆԸ.—Շերամաբուծական մրցում մը կազմակերպուած էր Այտընի մէջ, որուն մրցանակներու բաշխումը կատարուեցաւ անցած ուրբաթ օր Իզմիրի կառավարական շէնքին մէջ։ Այս առթիւ Պրուսայի շերամաբուծական վարժարանին Տնօրէն Գէորգ էֆ. Թորգոմեան ճառ մը արտասանելով ըսաւ թէ խոզակի արտադրութիւնները միայն Պրուսայի նահանգին մէջ այժմ կուտան 8 միլիոն ապրանք, որ շուրջ 100000 ոսկի կը բերէ։ 1886ին այս նահանգին խոզակի արտադրութիւնները մէկուկէս միլիոն քիլոկրամ էին։ Այտընի մէջ ալ այս ճարտարարուեստը բաւական առաջդիմութիւն ըրած է։ Ժամանակին հոն ծաղկեալ էր այս գործը, որ սակայն յետոյ գրեթէ բոլորովին թողուեցաւ շերամներու եկած հիւանդութեանց պատճառաւ։ Ասկէ ութը տարի առաջուան հետ բաղդատմամբ, խոզակէ առնուած տասանորդը 1400էն 3000 ոսկիի բարձրացած է։ Այս տարի մրցումին մասնակից են 98 հոգի, Իզմիրէ, Պունարպաշէ, Թօրպալըէ, Խօճէմիշէ, Մաղնիսայէ և Գասապայէ։

ԵՐԿՐԱԳՈՐԾԱԿԱՆ ՊԱՆՔԱՅԻՆ վիճակահանութեան երկրորդ թիւաժը հրապարակաւ տեղի պիտի ունենայ այս չորեքշաբթի օր, Յուլիս 1, ժամը 7ին, Առեւտրական և Հանրօգուտ շինութեանց պաշտօնարանին մէջ, մասնաւոր յանձնաժողովին կողմէ։

ՄԵԾ ՇՈՒԿԱՆ.— Պոլսոյ Մեծ Շուկան որ ամէն ժամանակներու մէջ աւելի կարեւոր շուկան և Պոլսոյ առեւտրական կեդրոնը եղած էր, սկսած է կորսնցնել իր համբաւը և կարեւորութիւնը։ Վաճառականները կը ցրուին և տեղափոխ կ'ըլլան դէպի ծովին մօտ թաղերը։ Այժմ կարելի է շատ մը պարապ խանութներ գտնել Մեծ Շուկային մէջ։ Ինչո՞ւ այս անկումը։ Սապահ նոյն տեղի խանութպաններուն մօտ կատարած մէկ քննութեամբ կը յայտնէ թէ չորս պատճառ կայ ասոր, որ են.—Ա. 1894ի մեծ երկրաշարժէն ետք հոնկէց մեկնիլը մեծ վաճառականներուն, որոնք Մեծ Շուկայի գանազան խաներուն մէջ մթերանոցներ ունէին, ուրկէց խանութպանները անմիջական գնումներ կ'ընէին ի հարկին։ Բ. Խանութներուն բարձր գիները։ Գ. Մեծ Շուկային դուռներուն որոշ ժամու մը բացուիլը և գոցուիլը, ինչ որ ժամանակի կորուստ մըն է վաճառորդներուն համար։ Դ. Մաքսատան հեռաւորութիւնը, որով փոխադրողչէքները սուղ կ'ըլլան։ Թուրք թերթը այս պատճառները ընդունելի չի գտներ։ Ամէն պարագայի մէջ, բացարձակապէս պէտք է որ իր հին յարգին մէջ պահուի այս առեւտրական կեդրոնը։ Յուսալի է որ ձեռնհաս իշխանութիւնք լրջօրէն նկատի պիտի առնեն այս խնդիրը։

ԲԵՐԱՅԻ Մեծ Փողոցին ընդարձակման համար, Հոլանտական դեսպանատան դրան դուրսի մասը սկսաւ փլցուիլ։

ԴԵՍՊԱՆԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ.—Պէլճիական դեսպան կոմս Տիւպաքէլ Պոլիս կը դառնայ այս չաբաթ օր։

** Պարսից դեսպան իշխան Միրզա Րիզա խան օդափոխութեան գնաց Մեծ Կղզի քանի մը օրուան համար։

** Շուէտական դեսպան Պառոն Բամէլ այս չաբաթ օր կը մեկնի Պոլսէն արձակուրդով։ Առջի օր իր հրաժեշտի այցելութիւնը տուաւ Բ. Դրան։

ՀԱՆՐԱՅԻՆ ՄԱՔՐՈՒԹԻՒՆԸ.— Պոլսոյ մէջ հանրային մաքրութեան պէտք եղածին պէս հոգ տանելու համար, Քաղաքապետութեան մէջ յանձնաժողով մը կազմուեցաւ որ առջի օր առաջին անգամ գումարուեցաւ։ Այդ յանձնաժողովին նախագահն է Քաղաքապետական Խորհուրդին անդամներէն Հիւսամէտտին պէյ. իսկ անդամներն են նոյն պաշտօնարանին հաշուակալութեան դիւանին Տնօրէն Սուպհի պէյ և առաջին քննիչ Օսման պէյ։

** Քաղաքապետութիւնը մետաղ կափարիչով աղբիսի կառքեր յանձնարարեց, Պոլսոյ զանազան թաղերու մէջ գործածուելու համար։

ԿԷՕՉԷՐ ԷՖԷՆՏԻ որ ասկէ առաջ օսմ. կառավարութեան ծառայութեանը մէջ գտնուելով իբրև Բ. Դրան խրատարկիչ խորհրդական կը պաշտօնավարէր, Գերմանիայէն Պոլիս ժամանեց։ Կէօչէր էֆ. Բ. Դուռը երթալով տեսակցեցաւ Արտաքին գործոց նախարարին հետ։

ՔԱՐԻՒՂԻ ՄԹԵՐԱՆՈՑՆԵՐ.—Զօնկուլտագի քարիւղի մթերանոցները Ելմաստան գանձուն պիտի փոխանցուին։

ՊՈՒԼԿԱՐ ԱՒԱԶԱԿՆԵՐԸ.—Իմացուելով որ Բէլլէքէ գաւառակին Պէշէնթէ գիւղին մէջ ութը հոգինոց աւազակներու խումբ մը կայ, գիւղախումբին միւտիրը՝ զինուորներով և ոստիկան-զինուորներով նոյն գիւղը փութացեր է։ Խուզարկութիւն կատարուելով Ելօ Իլքօյի տունէն 4 աւազակներ ձերբակալուեր են՝ իրենց զէնքերով միասին։

ՀԱՑԵՐԸ.—Զէնճիրլի պաշտօնարանը նկատելով որ «պասթոն ֆրանճըլա»ի ձեւով պատրաստուած հացերը որոշեալ գինին անթակայ են, սակայն փռապանները «պասթոն ֆրանճըլա»ի գինէն հինգ փարա պակաս կը ծախեն, որով ժողովուրդը կը վնասուի, որոշեց որ ասկէ վերջ արգիլուի «պասթոն ֆրանճըլայ»ի ձեւով հացերու պատրաստութիւնը։

ՇԱՔԱՐԵՂԷՆՆԵՐԸ.—Ինչպէս յայտնի է, «աքիտէ» և համանման շաքարեղէնները «անիլին»ով կը ներկուին։ Բժշկական վարժարանը նկատելով որ այդ ներկը յաճախ շափէն աւելի կը գործածուի, ինչ որ առողջութեան վնասակար է. որոշեց ցուցակ մը պատրաստել թէ ո՛ր շաքարեղէնին ո՛րքան «անիլին» պիտի գործածուի, և այդ ցուցակին օրինակները բաշխել շաքարավաճառներուն։ Առողջապահական քննիչները շաքարավաճառի խանութները պիտի այցելեն, և եթէ չափէն աւելի «անիլին»ով ներկուած շաքարեղէններ գտնեն, պիտի գրաւեն և խանութպաններն ալ պիտի պատժուին։ Այս որոշումները հաղորդուեցան պէտք եղած տեղերը։

ԹՂԹԱՏԱՐԱՏԱՆ եւ մաքսատանց գրաքննիչ Լէօպէլ էֆ., անձը դարմանելու համար արձակուրդով Գերմանիա ուղեւորեցաւ։ Իր բացակայութեանը պաշտօնը փոխանորդաբար պիտի վարէ Կրթական Նախարարութեան քննիչ Խորհուրդին անդամ Խալիլ Շէհապ պէյ։

ՏՈՒՐՔԵՐՈՒ ԳԱՆՁՈՒՄԸ.—Ելմտական Ժողովին որոշումով, մինչև 1319 տարւոյն վերջը անվճար մնացած տասանորդի տուրքերը, նոյնպէս նաև 1320 և 1321 տարիներուն տուրքերը պիտի գանձուին տասանորդի տուրքերու գանձման նոր Կանոնագրին տրամադրութեանց համաձայն։ Տասանորդի այն վարձակալները որ Պետական Գանձուն պարտք ունին և մինչև չորս ամսուան ի վճարեր, ըստ օրինի տոկոս պիտի վճարեն իրենց պարտքին փոխարէն։ Եթէ այս պայմանաժամին լրանալէն վերջ դարձեալ չվճարեն իրենց պարտքը, ըստ օրինի իրենց շարժուն և անշարժ ստացուածքները ծախու պիտի հանուին։

ՍՈՆՈՐԻՆՆԵՐԸ.—Կայս. կառավարութիւնը արգիլեց մուտքը սոնորին կոչուած քարթերուն, որոնք կրամոֆոնի գլաններուն պէս ձայները արձանագրած են։ Այս քարթերը քարթ-բոսթալի ձեւ ունին և անոնց պէս տպագրուած են։ Նոյնպէս արգիլուած է այդ քարթերը պատրաստելու յատուկ մեքենաներուն մուտքը։

ԿԱՅՍ. ԹԱՆԳԱՐԱՆԻՆ յանձնուեցաւ 197 հատ Սելճուքեան ժամանակներու արծաթ դրամներ, որոնք գտնուած էին Սվազի մէկ գիւղին մէջ։

ՄԱՀ.— Բ. Դրան խրատարկիչ խորհրդական Հազըր պէյ դժբաղդութիւնը ունեցաւ կորսնցնելու իր անդրանիկ աղջիկը։ Ցաւակցութիւնը երէկ կատարուեցաւ։

ՄԺԵՂՆԵՐՈՒՆ ԴԷՄ.— Սա եղանակին ամէնէն անտանելի կենդանիներն են մժեղները, որոնք բաց ի իրենց անախորժ խայթոցներէն, պատճառ կ'ըլլան նաև ճահճային տենդերու տարածման։ Անշուշտ ընթերցողները գոհ պիտի ըլլան, երբ դարման մը առաջարկենք։ Ֆրանսերէն թերթ մը կ'ըսէ թէ սենեակին մէջտեղը դնելու է սկահակ մը, որուն մէջը անուշի դգալ մը Ֆօրմօլ դնելու։ Այս դեղին արտադրած հոգին կը փախցնէ մժեղները և միւս թռչնատոր մժեղները։ Սպասուած արդիւնքը ձեռք բերելէ ետք, պէտք է սենեակէն դուրս հանել դեղը, որովհետև եթէ շատ մնայ կը գրգռէ ռունգերը։

ԵԷՄԷՆԻ ԽԱՀՈՒԷՆ.— Եէմէնի Արգաւառակին մէջ խահուէի թուփերը վարակուեր են տեսակ մը թրթուրներով, որոնք խահուէի հատիկներուն հիւթը կը ծծեն եղեր։ Կուսակալութիւնը վարակուած ոստերէն և խահուէներէն մաս մը Պոլիս պիտի ղրկէ Երկրագործական մասնագէտներուն քննութեան ենթարկելու համար։

ՇԻՐՔԷԹԻ ԽԱՅՐԻԷԻ Վարչութիւնը կը ծանուցանէ թէ տոմսակի խաւաքարտերու նուազագոյնը նախապէս տեղի ունեցած ըլլալով, անոնք որ կ'ուզեն որոշուած գինին վրայ 100ին 5 զեղչ մը ընելով յանձնառու ըլլալ, պէտք է դիմեն այսօր, կէս օրէն երեք ժամ ետք, նոյն վարչութեան գրասենեակը, երբ պիտի կատարուի վերջնական յանձնումը։

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԸՆԴՀԱՐՈՒՄ.— Առջի իրիկուն ժամը 12ը 10 անցած, Ոսկեղջիւրի շոգենաւը երբ կամուրջէն կը մեկնէր նաւակի մը զարնուեցաւ։ Նաւակը կտոր կտոր եղաւ և ընկղմեցաւ։ Շոգենաւին մէջի ուղեւորները նաւավարին ձեռքէն քաշելով ազատեցին։

ԳՈՂՈՒԹԻՒՆ.— Մարգօ և Եանի անուն երկու չարագործներ, նախընթաց գիշեր, Սարըեար հացագործ Պօղոս աղայի փուռը մտան, անոր սենեակը գացին և դարակը կոտրեցին ու երեք հազար ղրուշի չափ դրամ գողնալով փախան։ Յետոյ Մէսարպուռնի պողոտային վրայ Մ. Միլէյի ծովեզերեայ տունը մտան՝ պարտէզին կողմէ, սակայն տանեցինները իմանալով երկուքն ալ ձերբակալեցին և ոստիկանութեան յանձնեցին։ Եանիի վրայէն գտնուեցաւ գողցուած գումարը և տիրոջը յանձնուեցաւ։

ԴԻԱԿ.—Երէկ գրած էինք թէ Թօփհանէի առջեւէն դիակ մը գտնուած է։ Քննութենէն կարելի եղաւ հաստատել իր ինքնութիւնը։ Պօխօր անուն այն հրեայ էմանէթճին էր, որ Ինեպօլու շոգենաւին մէջէն անցեալ օր անյայտ եղած էր։

ՃԱՄԲՈՐԴ ՄԸ Ահմէտ անուն որ Բէօյիւքտէրէյէն կուգար, առջի օր կառախումբին մէջ մնաց Հէյտէրի առջեւ։ Ձախ կուրծքին վրայ խոր վէրք մը ունէր։ Մնացեալը իր ճամբու ընկերներուն ըսեր է եղեր թէ վիրաւորուած էր իր քաղաքին մէջ, իր անհրհօրը կողմէ արձակուած գնտակով մը։

ՏԱՔԵՐԸ անօրինակ են Պոլսոյ մէջ։ Երկուշաբթի օր տաքը 39 աստիճան էր։ Թէև փչերը անծրեւեց, ինչպէս նաև երէկ առտու, բայց տաքը բնաւ չկտրեցաւ. ընդհակառակը մինչև իրիկուն շարունակեց իր նախկին սաստկութեամբ։

ԵՐԿՈՒ ԲՈՒԵՐ ԵՒ ՀԱՒԵՐԸ.— Գարթալի բնակիչները երէկ առտու ականատես եղան հաղուադէպ պայքարի մը բաց դաշտին մէջ։ Ասիկա ուրիշ բան չէր բայց միայն կենդանիներու պայքար մը, որուն կը մասնակցէին երկու բուեր, աքաղաղ մը եւ իր արժանաւոր ընկերուհին։ Այս վերջինը կը շրջագայէր իր բազմաթիւ ձագուկները քովիկը առած, երբ երկու անգթաւան բուեր խոյացան ագռաւներուն վրայ, զանոնք անձրևելու և իրենց կոկորդին որս մը տալու համար։ Հաւնոցին մէջ ընդհանուր տագնապ տիրեց։ Հաւը, իր մայրական բնազդէն մղուած, քաջաբար խոյացաւ յարձակողներուն վրայ։ Իսկ աքաղաղն ալ այս պահուն թողլով իր սիրաբանութիւնը ուրիշ հաւի մը հետ, դուրս վազեց և կտուցի և բիրտի հարուածներով, փախուստի մատնեց բուերէն մին։ Իսկ երկրորդ բուին գալով, ան ալ չուշացաւ իր անշահ հոգին զրկելու գիշատիչ թռչուններու ատտուածին։

ԳԻՒՂԱՑԻ ՔԱՋ ԿԻՆ ՄԸ ԵՒ ՔԸՍԱԿԱՀԱՏԸ.—Իզմիրի թերթերը հետեւեալ միջադէպը կը պատմեն.—Գիւղացի կին մը որ կարգ մը գնումներու համար Իզմիր ժամանած էր, ձեռքը փոքր պայուսակով մը՝ Ֆրէնկ Մահալլէսիէն անցած ատեն, քսակահատ մը վրան յարձակեցաւ, պայուսակը յափշտակեց ու փախաւ։ Կինը, առանց ժամանակ կորսնցնելու, սկսաւ հալածել չարագործը և փողոցի մը բերանը անոր հասնելով, մէկ ձեռքով քսակահատին օձիքէն բռնեց և միւսովն ալ կուրծի հարուած մը իջեցուց գլխուն։ Մարդը, յանկարծակիի եկաւ և հարուածին սաստկութենէն ինքզինքը կորսնցուց ու գետինը ինկաւ։ Կինը, մէկ քանի հարուածներ ալ իջեցնելէ ետքը, պայուսակը առաւ և կատարեալ պաղարիւնութեամբ ճամբան շարունակեց։

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ԲԱՐԻԶ, 10 Յունիս.— Զօրավար Կոմս Հերքած ըլլալով գնդապետ Բիքարի մէկ քանի յայտարարութիւնները՝ զորս իր ճառին մէջ յիշած էր ընդհանուր դատախազ Մ. Պօտուէն, գնդապետը մենամարտի հրաւիրած էր զօրավարը։ Մենամարտը այսօր տեղի ունեցաւ ատրճանակով։ Առաջին անգամ հրազէնը պարպեց զօրավար Կոմս, բայց հարուածը պարապը գնաց։ Գնդապետ Բիքառ մերժեց պարպել իր ատրճանակը։

ՊԵՏԵՐՍՊՈՒՐԿ.— Մեծաքանակ նպաստներ կ'ըլլան այն գիւղացիներուն, որոնց հունձքերը վնասուած են օդերու աննպաստ վիճակէն։

—Ռոժտէսթվէնսքի ծովակալը զինք դատող զինուորական ատեանին առջեւ խնդրեց միայն զինքը պատժել, իբր միակ պատասխանատուն։

ՊԵՐԼԻՆ.— Գերման գաղթային վարչութեան մասին կատարուած բարենորոգումներով այն տեսակ զեղծումներ երեւան եկան որ կառավարութիւնը պաշտօնէ դադրեցուց գաղթային պաշտօնարանին բարձրաստիճան չորս պաշտօնատարներ։

— Զրոյց կայ թէ Զարը վերստին իր մօտ հրաւիրեր է Կոմս Վիթթէն։

—Ալպեաններու վրայ պտոյտի պահուն, փաստաբան Մաքս Այսլէր մեռաւ Ռայխէնաուի մօտ մեծ բարձրութենէ մը վար գլտորելով։

ԴՐՈՆՏՀԷՄ.— Ի պատիւ Վիլհէլմ կայսեր տրուած հանդիսաւոր հացկերոյթին միջոցին Հաքոն թագաւոր և կայսրը սրտագին բաժակաճառեր արտասանեցին։ Իրիկունը, Վիլհէլմ կայսր գերման նաւատորմին ծովակալ անուանեց Հաքոն Է.ն։

ՊՈՒՔՐԷՇ.— Սինայա ժամանեց պատուիրակութիւն մը Վոլկայի ռուս 18րդ գունդէն, որուն պետն է Կարոլ թագաւորը։ Այդ պատուիրակութիւնը ներկայացաւ թագաւորին և իբրև նուէր մատոյց պատուոյ սուր մը՝ անոր յոբելեանին առթիւ։ Յետոյ պատուիրակութիւնը ճաշեց Բէլէշի արքայական դղեակին մէջ։

ՎԻԷՆՆԱ.— Խօժէնի նախկին կայսրուհին որ Վեննետիկ կը գտնուի հիմա, Իշլ երթալով այցելութիւն պիտի տայ Ֆրանց Եօզէֆ կայսեր։

ՊՕՄ ՏԸ ՖԻԿ

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ

ՍԱԿԱՐԱՆ

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՍԱԿԱՐԱՆԸ

ՕՍՄ. ՄԻԱՑԵԱԼ ՔՈՆՍՈԼԻՏԷ

Երէկ առաւօտ բացուեցաւ	Օ.Ո.	104.06
Երէկ իրիկուն գոցուեցաւ	»	104.05½
Երէկուան էն բարձր գինը	»	104.08
» էն վար գինը	»	104.05½

ՌՈՒՄԷԼԻԻ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ

Երէկ առաւօտ բացուեցաւ	ֆր.	145.12½
Երէկ իրիկուն գոցուեցաւ	»	145.12½
Երէկուան էն բարձր գինը	»	145.37½
» էն վար գինը	»	145.12½

Շիրքէթը Խայրիէ	Օ. Ո.	36.50
Միտիլլի Պանքա		6.50
Սելանիկի «	ֆր.	173.—
Քոմէրսիալ	Ա. Ո.	10.—
Քարասու Բրէվիլէժիէ	ֆր.	166.—
» Օրտինէռ	»	154.50
Իզմիրի քարափ	»	595.—
Օսմ. Ապահով. Ընկ.	Օ. Ո.	4.37
Թրամվայի բաժնեթուղթ	»	8.80
» պարտաթուղթ	ֆր.	495.—
Տէրքոսի ջուրի ընկ.	»	291.—
Անատոլ. Երկ. բաժնեթ.	Ա. Ո.	18.32
Քարափ Կ. Պոլսոյ	ֆր.	459.
Քրէտի Ֆօնսիէ Էժիբս. 1886		320.50
» » » 1903		266.50
Թրանսվալ		46.—

ՑՈՒՆԱԿԱՆ ԹՈՒՂԹԵՐ

Ցունական փոխառութիւն	ֆր.	265.50
Պանք Նաս. Կրէս.	»	432.50
» « » Նոր	Օ.Ո.	4.07
Լաւրիոմ	ֆր.	62.50

ԴՐԱՄՆԵՐՈՒ ԸՆԹԱՑՔԸ

Օսմ. ոսկին 100 ղշ.էն	ղշ. փր.	
Ֆրանսական ոսկի		87.09
Անգլիական ոսկի		109 28
Բօլ		90.20
Մէճիտիյէ արծաթ		107.22
Ռուսի թղթադրամ		8.68
Քրիմից		50.

ՓՈԽԱՆԱԿԱԳԻՐ

Լոնտոնի վրայ չէք		ղրշ.	109.20
Բարիզի	» »	ֆր.	22.97½
Վիէննայի	» »	քուրօն	21.97
Պերլինի	» »	մարք	18.73

ԲԱՐԻԶԻ ՍԱԿԱՐԱՆ

9 Յուլիս 1906

Ֆրանսական Ռանթ 3%		96.85
Օսմ. միաց. գոնս. 4% բաց.		96.10
» » » գոց.		96 20
Ռումէլիի երկաթուղի	ֆր.	146.50
Րէժիի պարտաթուղթ	»	442.—
Օսմանեան մաքս	»	497.—
Օսմանեան Պանքա	»	651.—
Քրէտի Լիօնէ	»	1149.—
Բարիզի Պանքա	»	1527.—
Աւստրիական Ռանթ	4%	—.—
Իտալական »	5%	102 50
Ռուսական » 4% 1901		76.50
Սպանիակ. արտ. փոխ.	4%	95.65
Պալիս Քարա Այտըն	ֆր.	605.—

ԼՈՆՏՈՆԻ ՍԱԿԱՐԱՆ

9 Յուլիս 1906

Անգլիական Ռանթ	87 69
Օսմ. Միաց. Դոնս. բաց. Գ.Կ.	95.25
» » » գոց. »	95.12
Օսմ. Պանքա	16.16
Պուլկարական 1892	103.—
Ռուսական 4% 1898—89	76.75
Յունական Ռանթ	41.—
Զարթըրը	1.25
Թրանսվալ	1.75
Ռանտմայն	5.42
Ճափոնական 4%	90 63

ՊԵՐԼԻՆԻ ՍԱԿԱՐԱՆ

9 Յուլիս 1906

Գերմանական 3%	88.20
Օսմ. Միաց Դոնս.	95.60
Օսմ. փոխառութիւն 1903	88.75
Ռումէլիի երկաթուղի	147.25
Ռուսական 4% 1902	75.08
Անատոլ. Երկ. Պարտ. Ա.	—.—
« » » Բ.	103.20
» Բաժնեթ. 60%	—.—

ՎԻԷՆՆԱԿԱՆ ՍԱԿԱՐԱՆ

9 Յուլիս 1906

Օսմ. Րէժի	410.—
Ռումէլիի Երկաթուղի	164.20
Վիէննական պանք	548.—

ՀՐԱՆՏ ԴԱՄԻԱՆՈՍԵԱՆ.

Գ. ԷՐՄԷՆԵԱՆ ԵՒ ԸՆԿ.

ՊԱՏՐԱՍՏ ՀԱԳՈՒՍՏԻ

մեծ վաճառատուն

Գրիգոր էֆ. Էրմէնեան, որուն Եւրոպա մեկնումը ծանուցած էինք ասկից առաջ, Աւստրիա, Գերմանիա, Պելժիա, Ֆրանսա և Անգլիա այցելած ըլլալով, այն տեղերու գործարաններէն մեծաքանակ նորաձեւ և ազնուն կերպասներ և ճաշակաւոր պատրաստ հագուստներ գնած է։ Իր բազմաթիւ յաճախորդները խիստ գոհ պիտի մնան Էրմէնեան էֆ.ի գնած կերպասներէն և պատրաստ հագուստներէն,

Որոնք կը ծախուին խիստ դիւրամատչելի գիներով։ 5—3

ԱՅՐԻԱՑԱԾ ՔԱՀԱՆԱՆԵՐԸ ՊԷՏՔ Է ԱՄՈՒՍՆԱՑՆԵԼ

ՏԵՐՏԷՐ ՄԸ ՈՐ Կ'ԱՌԱՋԱՐԿԷ ՄՕՐՈՒՔԸ ԱԾԻԼԵԼ

Այրի քահանաներուն համար շատ բան գրուեցաւ։ Թեր ու դէմ կարծիքներ յայտնուեցան։ Սակայն, ուր որ էր հոն մնաց այդ խնդիրներու վիճակը։ Բարեփոխութիւն մը չեղաւ։ Կրօնի սրբութիւնը, Եկեղեցւոյ ուղղափառ օրէնքները անապարտ ու անխախտ պահելու համար անողոքելի մնաց Հոգեւոր վարչութիւնը։ Երէցկինը կը մեռնի, քահանան այրի և պզտիկները անխնամ կը մնան, հայրենական օճախը կը մարի, մինչեւ իսկ այրին աչքը դուրս կը պահէ, կարեւոր խնդիրներ չեն։ Ցուզուելու իրար անցնելու պատճառ մը չկայ։ Քահանայութեան պաշտօնին կոչումը, ի հարկէ, երէցկնոջ մեռնելէն աչքի առջեւ ունեցած է օրէն, ինչպէս ամէն պարտականութեան գիտակցութիւնը։ Տաճարին նուիրուած է ան։ Անձնուրացութիւն յանձն առած է։ Զախորդութեան մը հանդէպ ելնել հակառակ դիմումներ ընել վայելուչ չէ քահանայի մը։ Այս՝ այսպէս։ Ըսելիք չկայ։

Բայց, տեսնենք թէ ամէն ընծայեալ ասանկ կը մտածէ՞։ Երեք տարի առաջ ձեռնադրուած քահանայ մը կայ Պիթլիսի շրջակայ մէկ գիւղին մէջ։ Երիտասարդ է, հազիւ 30—32 տարեկան։ Քանի մը ամիս առաջ երէցկինը կորսնցնելու դժբախտութիւնը ունեցաւ։ Երկու փոքրիկ զաւակներն ալ մեռան։ Մնաց մես մինակ։ Ցարդ անբասիր կեանք մը ունեցած է և չփափաքիր երբեք քահանայական պաշտօնը շահադիտութեան արուեստ մը ընել, մինչդեռ առանց չկրնար այրի ալ մնալ։ Խնդիր յուսահատական ճիգ մը ընելու պէս, ելեր ուղղակի Ն. Ս. Օծութեան, Ամենայն Հայոց Հայրապետին դիմեր և խնդրեր է որ կարգը վրայէն առնուի, մօրուքը ածիլուի և թոյլատրուի իրեն ամուսնանալ։ Վաղը պիտի ըսուի իրեն. «Խաչի պաշտօնեայ ես, պիտի կրես խաչդ, որչափ որ ալ դժուարատար ըլլայ ան։» Պզտիկ ընդվզում մը ո՞ւր պիտի տանի հասցնէ ենթական։ Դըժուար չէ պատասխանել։ Կամայ ակամայ պիտի համակերպի։ Համակերպելուն հետեւանքը, բնականաբար, գոհացուցիչ չի կրնար ըլլալ, որո՞ւ հոգ։

Չենք կրնար իրաւունք տալ քահանայի մը որ ապօրէն վարմունքներ ունենայ։ Նոյնպէս, չենք կրնար անանկ վիճակի մէջ դնել քահանան, այրի քահանան մանաւանդ, որ խեղդէ իր մարդկային զգացումները, սանձ դնէ կիրքերուն և քօղ մըն ալ աչքերուն, որ չփափաքի, չտենչայ, չդայթակղի, երբ արդէն, պաշտօնի բերումով, միշտ փորձութիւններու ալ ենթակայ է։ Հոգեւոր Վարչութիւնը ի՞նչ գործնական պատիժ տնօրինած է այն քահանաներու մասին, որոնք քահանայական սքեմին տակ անպարկեշտ ընթացքներով հաճոյքներ կ'ըմբոշխնեն և ժողովուրդը կը գայթակղեցնեն։ Այսպիսիներու կարգը վրայէն առնելը բարի՞ք մըն է թէ չարիք։

Գաւառներու մէջ, ուր գիտութենէ աւելի, մաքրութիւն, սրբութիւն կը պահանջուի քահանաներէ, տեսնուած են այրի քահանաներ որ ցմահ տարած են հաւատարիմ իրենց կոչումին։ Բայց հիմա՞։ Մի՛ սպասէք որ նկարագրութիւնը ընեմ աշխարհիկ կենցաղին, զոր ունին գաւառի քահանաներն ալ։ Առաջներ ընծայացուն պաշտօնի կը կոչուէր հասուն տարիքի մը մէջ, ուր ամէն տենչանք չափաւոր է մարդուս ներսիդին։ Հիմա, ունինք և յաջորդաբար կ'ունենանք քահանաներ որ ծնօտի վրայ մազ չունին, ո՛չ ալ պեխ, ա՛յնքան երիտասարդ են։ Վերջացող 2-3 ամսուան մէջ 6-7 նորընծաներ ողջունեցինք հոս, Պիթլիսի մէջ միայն։ Ասոնցմէ ոմանք չուկան պտտած ատեն սոխ ու հաց ձեռքերնին բռնած կ'ուտէին, կարծես յոգնած, խոնջած բեռնակիրներ ըլլային։ Վայելչութեան, համեստութեան, ժուժկալութեան այս տիպար քահանաները ի՞նչ պիտի չընեն, երբ այրիանան։ Աղթամարը որ այսքան կանխահաս ձեռնադրութիւններ կը կատարէ, արդեօք քանի՞ օր հաց պիտի կերցնէ այրիանալով իրեն վերադարձող քահանային։ Դրամի սէրը հերիք չէ՞ որ կրծէ, մաչէ մեր Սրբազաններն ալ։

Մեր երանելի Հայրապետներուն դրած օրէնքները, կանոնները անյեղլի, անխախտ պահելով մէկտեղ կարելի չէ՞ միթէ արգիլել խապառ որ երիտասարդ, տարիքով ու մօրքով ցանիլներ քահանայութեան չկոչուին։ Եթէ մեր վերոյիշած այրի քահանան, այս դասակարգին չպատկանէր, այսօր ինչո՞ւ պիտի անիծէր իր ձեռնադրութեան օրը։ Վաղն ալ եթէ ելնէ մօրուքն ածիլէ, մեղքը ո՞րու ճիտը կը մնայ։

* * *

Այրիացած քահանաներու վիճակը ունի նաեւ տեղիս կրթական գործը։ Հարիւր տարի առջուան դպրոցներ երեւակայելու է, մեր վարժոցները հասկընալու համար։ Իւրաքանչիւր եկեղեցի իր դպրոցը յանձնած է մէկ մէկ տիրացուի, որու պաշտօնը սահմանուած է չաբաթ երեկոյները «Լոյս Զուարթ» ըսելուն և կիրակի առտուներ պատարագի արարողութեանց մասնակցելու մէջ։ Վարժարաններու մէջ ուսուցման մեթոտ, կարգապահութեան ոգին կը պակսին։ Կարող ու իրենց պաշտօնին գիտակից ուսուցիչներ հետզհետէ կը քաշուին կամ կը յքուին։ Ասպարէզը բոլորովին մնացած է անկարողներու, որոնք կը բաւականանան տարին 10-12 լիրայով ծառայել։ Կան ալ որ 4-5 ոսկի տարեվարձքով պաշտօն կը մուրան և կը յաջողին ալ։

ՔԵՐՈՎԲԷ

Բաղէշ

Ի՞ՆՉ Է ՄԱՆԿԱՎԱՐԺՈՒԹԻՒՆԸ

Ո՞Վ ԷՐ ՖՐԷՕՊԷԼ

Շատ հին ժամանակներէ ի վեր մանուկները կրթելու էական խնդիրը նըկատի առնուած է և ամենուրեք միջավայրին զարգացման համեմատ կարեւորութիւն մը ստանալով, զանազան յառաջդիմական խաւերէ անցած է։ Իսրայէլացի մանուկը մեծ խնամով ու փութով կը կրթուէր սա՛ երեք սկզբունքով։ 1. Պատուել ծնողքը։ 2. Հնազանդիլ անոնց։ 3. Հպատակիլ հօրը։ Սպարտացի մանկան կրթութիւնը՝ չարքաշութեան և ցաւերու ընդդիմանալու յամառութեան մէջ կը կայանար։ Նմանապէս ուրիշ շատ մը ազգեր իրենց յատուկ ինքնուրոյն ոճով մը կը կրթէին մանուկները։

Սակայն դարերու շրջանին հետ մանուկները կրթելու կարեւորագոյն և կենսական խնդիրն ալ իր այդ սաղմնային վիճակէն թօթափուելով, այժմու եթէ ոչ վերջնական գէթ գոհացուցիչ և գիտութեան հանգամանքը ստացաւ, շնորհիւ բանիբուն և հանճարեղ մշակներու։ Ներկայիս ամէն զարգացեալ ժողովուրդ նուիրական պարտականութիւն կը համարի մանուկը կրթել, անոր մատաղ ուղեղը մարզել և անոր մէջ՝ դէպի լաւն ու բարին յարելու ընտիր ճաշակը արթնցնել։ Որովհետեւ մանուկները ապագայ մարդկութեան հիմերը և անկիւնաքարերն են։ Եւ այդ հիմերը ու անկիւնաքարերը ո՛րքան լաւ ատաղձէ ըլլան, կառուցուելիք շէնքը նոյն համեմատութեամբ ազնիւ ու ընտիր կրնայ ըլլալ։ Հետեւաբար այժմ Եւրոպայի մանկավարժութեան ամենանուրբ արուեստին մշակման յատկացուած համալսարաններ հաստատած են կեդրոն քաղաքներու մէջ, և իրենց մանուկներու դաստիարակութիւնը այդ համալսարաններէ շրջանաւարտներուն կը յանձնեն, յաճախ բարձրագոյն վարժարանի մը վարժուած գումարին չափ ու թերեւս աւելին շռայլելով մանկարանին համար, վասն զի լաւ խնամուած մանկարանն է որ համալսարանի աշակերտներ պիտի հասցնէ։

Բայց մենք, այնքան կարեւորութիւն չենք ընծայեր մանկավարժութեան և այդ կենսական ճիւղին մէջ արգահատելի, յետամնաց վիճակ մը ունինք։ Ընդհանրապէս մեր մանկարանները, նախակրթարանները, շրջանաւարտ և դաստիարակութեան նախնական տարրերուն իսկ անգիտակ՝ պանիր հացով վարժուած՝ օրիորդներու կամ աւելի ճիշդը խորտուբլակներու յանձնուած են որոնք մանուկը կրթելէ ու դաստիարակելէ աւելի, անոր բնածին գեղեցիկ ձիրքերը իրենց նախածիլերուն մէջ կը խամրեն։ Եւ անգիտակցաբար մանկան մէջ, յոռի ունակութեանց զարգացման տեղի կուտան։ Եւ արդէն այդպիսիներէ աւելին սպասել մեծ անմտութիւն պիտի ըլլար։

Մեր վարժարաններու խնամակալ մարմինները՝ պէտք է ջանան ամէնէն աւելի ծաղկոցը կամ մանկարանը իրենց խնամքին ենթարկել և կարող ու ձեռնհաս պաշտօնեաներու յանձնել զայն, որպէս զի յաջողին վարժարանին յառաջդիմութիւնը յաջողութեան շաւղին մէջ դնել։ Թէպէտեւ, այդ նպատակաւ ամենուրեք մանկապարտէզներ հաստատուած են, սակայն ցաւալի է որ այդ մանկապարտէզներու շարքին մէջ, ճշմարիտ մանկապարտէզները շատ ցանցառ թիւ մը կը կազմեն, և այդ ալ պարզապէս իր կոչման անյարմար և անկարող մանկավարժ! Պաշտօնեաներու պատճառաւ։ Վասն զի Տիկ. Մատաթեան և Գալէնտէրեանի աշակերտներէն զատ ուրիշ ձեռնհաս մանկապարտիզպանուհիներ չունինք, որոնց թիւը շատ սահմանափակ է։ Եւ այս վերջիններն ալ չափազանց կը գգուշանան իրենց վարպետներէն ստացած դրութիւնը ուրիշներու աւանդելէ, վախնալով որ մի գուցէ մանկավարժներու թիւը շատնալով իրենց վարկը նըսեմանայ։ Ահա տեսակ մը անիմաստ ընթացք, որ մատաղ սերունդին դաստիարակութիւնը և այդ սերնդեան երբեմնի բարերարներուն տաղանդը սահմանափակելու կը ծառայէ։

Ինչպէս Գերմանիոյ, նոյնպէս շատ մը երկիրներու և մեր մանկապարտէզներուն մէջ ալ գործադրուող դրութիւնը կը կոչուի Ֆռէօպէլի դրութիւն։ Մեծ մանկավարժին՝ Ֆռէօպէլի խոհեմ և իմաստուն աշակերտներուն անձկուն ջանքերովն ու աշխատութեամբ այսքան տարածուեցաւ այս դրութիւնը և ամէն ազգի մանուկներ անխտիր անով կը կրթուին։ Սակայն դժբաղդաբար մեր մանկապարտիզպանուհիները՝ շատ թերի ու կիսատ սորված են Ֆռէօպէլի դրութիւնը որով մեր մանուկները այդ մեթոտին ընծայած առաւելութիւնները լիովին չեն վայելեր։

* * *

Ո՞Վ ԷՐ ՖՐԷՕՊԷԼ

Մեծ մանկավարժը՝ Ֆռէօպէլ, 1782ին Գերմանիոյ Շվարցպուրկ քաղաքին մէջ ծնած է, հայրը բողոքական քարոզիչ մըն էր և մայրը՝ բարի ու Աստուածավախ կին մը։ Այս շրջանակին մէջ Ֆռէօպէլ քրիստոնէավայել կրթութեամբ մը օժտուելէ վերջ մայրը կորսնցնելու դժբաղդութիւնն ունեցաւ։ Հօրմէն զատ ոչ ոք ունենալով հարկադրուեցաւ անոր հետ հոս հոն, խրճիթներ, աւաններ, գիւղեր թափառիլ, ու թափառած շատ մը վայրերուն ինչ ինչ թըշուառութեանց և ընկերական շատ մը անկարգութիւններու, նամանաւանդ՝ փոքրիկ անմեղներու կրթութեան հանդէպ՝ ատծուած անհոգութեանը և անփթութեանը ականատես ըլլալով, իր ի բնէ զգայուն սիրտը՝ այդ աւերիչ տեսարաններէն չափազանց ազդուեցաւ. ուստի այդ փոքր հասակին մէջ փափաք մը զգաց, մանկութեան շնորհիւ մարդոց թշուառութիւնները ու անկարգապահութիւնները վանելու, տղուն մէջ առ մարդկութիւնն սէր մը ստեղծելով, մարդկութեան կորուստ սպառնացող ատելութիւնն փարատել։ Ահա՛ այդ փափաքը Ֆռէօպէլի հանճարին ծնունդ տուաւ, որուն շնորհիւ է որ մանկութիւնը՝ այսօր իրեն այնքա՛ն սիրած զբօսանքին մէջ ուսում և կըրթութիւն կը ստանայ։

Ֆրէպէրկիս Ֆռէօպէլ իր գործին յաջողութեան համար նախապէս մեծ հետաքրքրութեամբ ուսաւ բնական, տնտեսական և մաթեմաթիքական կարեւոր գիտութիւնները, և յետոյ քանի մը տարիներ Զուիցերիոյ համբաւաւոր մանկավարժ՝ Պեստալոցիի աշակերտեց, և շնորհիւ իր բնածին յատկութեան շատ լաւ ուսումնասիրեց մանուկը կըրթելու, դաստիարակելու և անոր մոլութիւնները վանելու ամենադիւրին կերպը։ Ֆռէօպէլ հակառակ շատ մը պաշտօններու հրաւիրուելուն, նախընտրեց անշուք վայր մը առանձնանալ, և ամէն դժուարութեանց ու տառապանքներու կուրծք տալով սիրած գործը ի գլուխ հանել և տեսուն նկարագրին հաստատուն եռանդին շնորհիւ յաջողեցաւ ալ։ Իր առաջին մանկարանը հաստատեց Բէլլաու Դիւրինկցի աւանին մէջ, որուն խելացի և երախտագէտ ժողովուրդը մինչեւ հիմա զայն հաստատուն պահած է։ Ֆռէօպէլի այդ Մանկարանը, գեղջուկ տունէ մը բաղկացած էր, ո՛ւր կը յաճախէին գիւղացի կոշտ մանուկներ, որոնք սակայն գորովալի ու հմտալից խնամքներով կը դաստիարակուէին։

Ֆռէօպէլ՝ իր առաջին քայլին մէջ մեծամեծ խոչնդոտներու հանդիպելով անոնց դէմ անվեհեր պայքարելէ յետոյ յաջողեցաւ իր փափաքը մասամբ իրականացնել։ Շատ օրեր անսուաղ ժամանակ անցնելով յետին աստիճան կծծի խնայողութեամբ կ'ապրէր, և այդ խնայողութիւնէն աւելցուցած դոյզն գումարը՝ աղքատ մանուկներու դաստիարակութեան կը յատկացնէր։ Ահա՛ մարդասիրութեան ու անձնուիրութեան տիպար մը, որ իր նպատակին նուիրուած փառքն ու պատիւը, և նոյն իսկ իր եսը մէկդի թողելով մատաղ սերունդին դաստիարակութիւնը հաստատ հիմերու վրայ դրաւ։ Ֆռէօպէլ այսչափով չբաւականանալով իր գործին ծաւալման համար աւանէ աւան, գիւղէ գիւղ ճամբորդեց և շատ տեղեր աշակերտներ թողուց, և իր յաջողութեան աւելի եւս զարկ մը տալու նպատակաւ Մարիէնպատ քաղաքին մէջ Մանկավարժանոց մը հիմնեց, ուր կը յաճախէին ստուար խումբ մը մանկավարժութեան նուիրուած երիտասարդուհիներու որոնք յետոյ Ֆռէօպէլի նուիրական ձեռնարկը տարածելով, անոր հոյակապ տաղանդն ու անունը անմահացուցին և ասոնց շնորհիւ է որ այսօր ամենուրեք Ֆռէօպէլի դրութեամբ մանուկները կը կրթուին։

Այսպէս Ֆրէպէրկիս Ֆռէօպէլ իր մատաղ ու անմեղ մանկտիներուն երջանկութիւնը ապահովելու համար, անձնուիրաբար ու յամառ կամքով, տարիներ անդադար, անխոնջ աշխատելով իր գործը յաջողութեան շաւղին մէջ դնելէ, և անմահութեան դափնեպսակը խլելէ վերջ մահկանացուն կնքեց 1852ին, Մարիէնպատ քաղաքին մէջ։ Ֆռէօպէլ՝ իբր բարերար մարդկութիւն կարեւոր տեղ մը պիտի գրաւէ ազգերու պատմութեան մէջ, և անոր դիւրուսոյց դրութիւնը ամենուրեք ծաւալելով, յիշատակը անմոռանալի պիտի մնայ, ու յաճախ անոր անունը համակրանքով և տեսակ մը երախտագիտական յարգանքով պիտի վերյիշուի։

Երանի թէ՝ մեր մէկ քանի ձեռնհաս կարծեցեալ մանկավարժները ջանային գէթ Ֆռէօպէլի սաներուն նմանիլ։

ՆԵՐՍԷՍ Բ. ԶԱՔԱՐԵԱՆ

ՏՈՔԹՈՐ
Կ. ԱԹԱՆԱՍԵԱՆ
ԲԺԻՇԿ, ՎԻՐԱԲՈՅԺ, ԿՆԱԽՏԱԲՈՅԺ
Ի Զ Մ Ի Տ

ՏՈՔԹՈՐ Կ. ԱԹԱՆԱՍԵԱՆ որ 15 տարիէ ի վեր իբր բժիշկ վիրաբոյժ և մանկաբարձ իր յաջողութեամբը գոհ ըրած էր հասարակութիւնը, վերջերս ո՛ղջ որութիւն մը ըրաւ Եւրոպա յատկապէս մօտէն ուսումնասիրելու համար արդի վերաբուժական գործողութեանց արուեստական (Téchnique) ամէն մանրամասնութիւնները, և յաջորդաբար Եւրոպայի գլխաւոր բժշկական կեդրոններու՝ ԷՏԻՆՊՈՒՐԿԻ, ԲԱՐԻԶԻ ու ՎԻԷՆՆԱՅԻ հիւանդանոցներուն մէջ ժամանակիս էն նշանաւոր վիրաբոյժներուն կատարած գործողութիւններուն մօտէն հետեւելով՝ ուսումնասիրեց երիկամանց, լեարդի, ստամոքսի ու աղիքներու, մանաւանդ կանանց ներքին գործարաններու, և որովայնահատութեամբ (Laparotomie) կատարուած ամէն տեսակ գործողութիւնները, և ասոնց համար պէտք եղած գործիքներն ալ հոգալով վերադարձաւ իր բնակավայրն ԻԶՄԻՏ։

Այժմ իր 25 տարիներու հասուն փորձառութեամբը կը դարմանէ ամէն տեսակ հիւանդութիւններ և կը կատարէ ամէն տեսակ վիրաբուժական գործողութիւններ մարդկային մարմնոյն որ եւ է մասին վրայ։ Կը տեղաւորէ կոտրած ու խախտած (fբրf չրfբf) ոսկորները նորագոյն մեթոտներով, կը շտկէ ի ծնէ կամ վերջէն ծուռ ձեռքի, ոտքի և ողնայարի խեղութիւնները (Orthopedie) Մասնաւորապէս յանձն կ'առնէ դարմանել կանանց ծննդական գործարանաց հիւանդութիւնները ժամանակիսէն Կատարելագործեալ կերպերով։

Ամէն ուրբաթ օր ձրի կը դարմանէ աղքատաց ԱԿԱՆՋԻ, ՔԻԹԻ և ԿՈԿՈՐԴԻ հիւանդութիւնները և վիրաբուժական գործողութիւններ ալ կը կատարէ։

Ամէն օր հիւանդ կ'ընդունի իր տունը՝ որ է կայարանին մօտի կամուրջին դիմացի անկիւնը։

Տեղեկութեանց համար դիմել Պոլատեան եղբարց դեղարանը։

Ծանօթութիւն.— Անոնք որ աղեթափութիւն (Ֆրբբf fասրf) ունին և աղիքը տեղը պահելու համար կայ գործածելէ ձանձրացած են, ապահով գործողութեամբ մը արմատական կերպով կը բուժին և պէտք չեն ունենար ալ եւս կապ գործածելու։ Նոյնպէս ալ թանչք (պասուր, մեմե) ունեցողներ ապահով գործողութեամբ մը արմատական բուժում կ'ունենան։

ԻԼԱՆ

Օրման վէ Մատէն վէ Զրաաթ Նէզարէթը ճէլիլէսինտէն թէպլիղ օլունմըշ տըր։

Պու սէնէ հավալարըն հէր թարաֆտա խաղըշը կիթմէսինտէն տօլայը, պաղլարտա միլտիու խասթալըղընըն զուհուրը մէլհուզ պուլունմասընա մէպնի պու խասթալըղըն իրասը խասար իթմէսինէ մէյտան վէրմէքսիզին պաղճըլարըն պաղլարընը կէօզ թաշը վէ քիրէճ մահլուլըյլա պիր ան էվվէլ թէտավի իթմէլէրի լիւզումը իխթար օլունըր։

Միլտիու խասթալըղընըն պիր պաղտա զուհուր իթտիկի եափրագլարըն խըսթ եւզինտէ սարըմթրագ եաղ լէքէլերինէ միւշապիհ լէքէլեր վէ ալթ թարաֆընտա պաս լէքէլէրին մուզապիլինտէ սէրփիլմիշ չէքէր թօզունա միւշապիհ վէ բարմագլա սիլինմէսի գօլայ օլան պիր թագըմ պէեազ լէքէլէրին մէվճուտիյէթինտէն անլաշըլըրսա, թէտավիյի ճիհէթինէ կիրիշիլմէլի թագտիրտէ եաբրագլարը գուրուեուպ տիւշտիւկլէ կիւլի խըզիլմէլերի տախի մահվ օլուր վէ պաղլար գուվվէթտէն տիւշէր։ Պունա գարշը իսթիմալը լազըմ կէլէն կէօզ թաշը վէ քիրէճ մահլուլընըն իհսարը իչիւն էվվէլա պիր ֆուչու իչէրիսինէ 90 գըյէ սու գօնուլուպ պունա պիր սէքէթ տէրունինէ վազ օլունմըշ իքի գըյէ կէօզ թաշը սէքէթլէ պիրլիքտէ ղաթս օլունարագ կէօզ թաշը հալլ օլունճախա գատար պըրագըլըր վէ տիկէր պիր գապ տէրունինէ օն գըյէ սոտա, իքի գըյէ սէօնմէմիշ քիրէճ իլավէսիյլէ քիրէճ սէօնիւպ սօղուտրգտան սօնրա հասըլ օլան մէզքիւր քիրէճ սույու հազըրլանան 90 գըյէ կէօզ թաշը մահլուլընա իլավէ իտիլէրէք էյիճէ գարըշտըրըլմագ լազըմ տըր. պէօյլէճէ հազըրլանմըշ օլան կէօզ թաշը վէ քիրէճ մահլուլընը բիւլվէրիզաթէօր վէ եա չալը սիւբիւրկէսի վասըթասըյլա ասմալարըն պիլ ումում եէշիլ աքսամը իւզէրինէ մունթազամէն սէրըմէք վէ հավալար խաղըշը կիթտիկինտէ պիր իքի տէֆա պու ամէլիյաթը թէքրար իթմէք իգթիզա իտէր։

1—3

ՇՈՒՐԱՆԻ ՊԱՀՐԻՅԷՏԷՆ

Ճէպըը Ճէտիտէն Սթանպոլ ճիհէթի պաշընտա վէ Պալըգ Բազարը թարաֆընտա վագը թէնպէքճիհի վէ խաֆաֆ տիւքքեանլարը իլէ պաշտաքի տիւքքեանըն թահթընտաքի գահվէճի տիւքքեանընըն միւտտէթը իճարլէրի միւնգաթի օլմագ իւզրէ պուլունտուղլըրըտան իթիճարընա թալիպ օլանլարըն միւզայէտէտէ պուլունմագ իւզրէ թէմինաթ աքչէլէրինի միւսթաահըպլէն ճումաատան մաատա՝ պէհէր կիւն Շուրայի Պահրիյէ լէվազըմ տաիրէսինէ կէլմէլէրի իլան օլունուր։

* * *

Թէրսանէի Ամիրէ իչուն պիր սէնէ զարֆընտա լիւզում օլաճագ պին սանտըգ Ֆօրնոյէ խըբարմաչէթ մօմունըն իթաաըընա թալիպ օլանլարըն միւնագասատա պուլունմագ իւզրէ թէմինաթ աքչէլէրինի վէ նախուտ միւթէպէր քէֆալէթնամէլէրինի միւսթաահըպէն ճումաատան մաատա պէհէր կիւն Շուրայի Պահրիյէ լէվազըմաթ տաիրէսինէ կէլմէլէրի իլան օլունուր։

Ասաքիրը Պահրիյէի Շահանէ մուայէնէթը իչուն պիր սէնէ զարֆընտա լիւզում օլաճագ Թէրլիյէ վէ Էտիրնէէ մալի իքի եիւզ պին քիլօ զէյթինի սաապունունըն իթաասընա թալիպ օլանլարըն միւնագասատա պուլունմագ իւզրէ թէմինաթ աքչէլէրինի վէ նախուտ միւթէպէր քէֆալէթնամէլէրինի միւսթաահըպէն ճումաատան մաատա պէհէր կիւն Շուրայի Պահրիյէ լէվազըմաթ տաիրէսինէ կէլմէլէրի իլան օլունուր։

1—3

ԳՐԵՑ
ԺՈՒԼ ՎԵՐՆ

ԹԱՐԳՄԱՆԵՑ
ՍԻՄՕՆ [illegible]

Արտառոց Կտակ Մը

ԵՐԿՐՈՐԴ ՄԱՍ

Դ

ՉՈՐՐՈՐԴ ԽԱՂԱԿԻՑԸ

—Ե՛րբ որ ուզես կը մեկնինք, պատասխանեց Լիսի Ուէկ։

—Այն ատեն, վաղ առտու մեկնինք։

—Շա՛տ աղէկ, բայց, աւելցուց Լիսի Ուէկ, այցելութիւն մը կը պարտինք Մր. Մարշալ Ֆիլտի։

—Իրաւունք ունիս, Լիսի։

Այս այցելութեան միջոցին, Մր. Մարշալ Ֆիլտ և իր վաճառատան պաշտօնէութիւնը ո՛չ մեծարանք և ոչ քաջալերութիւն չխնայեցին հինգերորդ խաղակիցին և անոր անբաժանելի ընկերուհիին։

Հետեւեալ օրը, ճեպընթաց կառախումբ մը երկու ճամբորդուհիները 130 մղոնի չափ տեղ տարաւ, Իլլինոյզէն մինչեւ Տէնվիլ, Ինտիանայի արեւմտեան սահմանագլխին մօտ։ Կէս օրէն ետքը, անցան սահմանագլուխը, և ճաշի ատեն իջան Ինտիանաբոլիս, որ նահանգին գլխաւոր քաղաքն է և ունի 100,000 բնակիչ։

Եթէ Օվիտա Ֆոլի և ընկերուհիին տեղը ըլլար, Հարրիս Քիմպէլ անշուշտ իր ժամանակը պիտի անցըներ այդ երկրին ամէն կողմը զբօսական պտոյտներ կատարելով։ Բայց Օվիտա Ֆոլի անհրաժեշտ նկատեց Ինտիանաբոլիսէն դուրս չելնել։

Այն յոյժ հանգստաւէտ պանդոկին մէջ, ուր իջեւանած էին երկու ուղեւորուհիները, ամէնէն աւելի Օվիտա Ֆոլին էր որ ուշադրութեան առարկայ եղած էր, իր փութկոտութեանը համար։

Ամսուն 29ին, ժամը 8.15ին, առաջին կառախումբով գացին Լուիսվիլ, որ կը գտնուի Օհայոյի ձախ եզերքին վրայ, Ինտիանայի և Քէնթըքիի սահմանագլուխը։ Ժամը 12ին, ճամբորդութիւնը աւարտած էր։

Ի զուր պիտի ըսուէր Օվիտա Ֆոլիի թէ կ'արժէր Քէնթըքին այցելել, վասն զի Մ. Նահանգաց ամէնէն հարուստ քաղաքներէն մէկն էր ան։ Երկու բարեկամուհիները միմիայն պտտեցան Լուիսվիլի գլխաւոր վայրերը, և անցան Օհայոյի վրայ ձգուած հսկայ կամուրջէն, որ քաղաքը կը միացնէ Ինտիանայի Նիւ Ալպանի և Ճէֆֆէրսըն քաղաքներուն։ Այսու հանդերձ չգացին ճարտարագործ թաղերը, ուր կը վխտան գործարանները, մանարանները, գտարանները և երկրագործական մեքենաները.

Վերջապէս, յոգնած դադրած, պանդոկ դարձան իրիկուան ժամը 9ին միջոցները։

—Գիշեր բարի, ըսաւ Օվիտա Ֆոլի պառկելով։

—Ե՞րբ պիտի մեկնինք, հարցուց Լիսի Ուէկ։

—Վաղ առտու։

—Կանուխ չէ՞, Օվիտա, որովհետեւ քանի մը ժամէն կրնանք Քէնթըքի հասնիլ։ Ժամանակ ունինք։

— Ժամանակ չկայ, երբ խնդիրը Մամմօթ Քէյվս երթալու վրայ է, պատասխանեց Օվիտա Ֆոլի։ Քնացիր, սիրելիս, ես քեզի կ'արթնցնեմ։

Թող չզարմանայ ընթերցողը, երբ հետեւեալ օրը, ամսուն 30ին, կառախումբը երկու ճամբորդուհիները կը տանէր հարաւային ուղղութեամբ։ Մօֆորդի փոքր քաղաքէն անդին, կայ Կրին Րիվըրի հեշտալի հովիտը։ Կէս օրէ առաջ, երկու բարեկամուհիները իջան Մամմօթ Օդէլ, առաջնակարգ հաստատութիւն մը, որ հիանալի դիրքի մը վրայ կանգնուած էր։

Հակառակ զինքը լափող հետաքրքրութեան, Օվիտա Ֆոլի հետեւեալ օրուան թողուց Մամմօթ Քէյվսի այցելութիւնը, որովհետեւ այդ ժամուն մեկնած էին բոլոր առաջնորդները։ Բայց իր պարապոյ ժամերը կրնար անցընել պտտելով շրջակայքը։ Պանդոկը այնպէս մը շինուած էր որ հոն վխտացող զբօսաշրջիկները ամէն դիւրութիւն և հանգստութիւն վայելեն։ Սենեակ մը, որուն պատուհանը կը բացուէր հովտին վրայ, դրուեցաւ երկու ճամբորդուհիներուն տրամադրութեան տակ, որոնք Քէնթըքիի այս գաւառին մէջ կը սպասուէին անհամբերութեամբ։

Տարւոյն այս եղանակին, արդէն բազմաթիւ զբօսաշրջիկներ կը գտնուէին հոն, ինչ որ գիտեց Օվիտա Ֆոլի իրիկուան ժամը 6ին միջոցները, երբ ճաշասրահ հաւաքուեցան ամէնքը։

Իլլինոյզի կառավարիչը, Ճօն Համիլթըն, որ իբրեւ զբօսաշրջիկ կը գտնուէր հոն, ուզեց որ Լիսի Ուէկ իր աջ կողմը և Օվիտա Ֆոլի ձախ կողմը նստին։ Եւ յետոյ, եթէ Իլլինոյզի կառավարիչը, իր շուրջ գտնուողները և ուրիշ այցելուներ այսքան համակրալից ընդունելութիւն մը ըրին հինգերորդ խաղակիցին և անոր ընկերուհիին, անոնք ո՛չ նուազ լաւ ընդունելութիւն գտան նաեւ Քէնթըքի այցելութեան եկող բոլոր կիներուն կողմէ։ Կարելի է գուշակել թէ ո՛րքան բարձրացան Լիսի Ուէկի վրայ դրուած գրաւի սակերը, որոնք իր վերջնական յաջողութիւնը նախատեսել կուտային։

Ճաշը, որ ֆրանսացի խոհարարի մը ձեռքով պատրաստուած էր, շատ ճոխ և պատուական եղաւ։ Այցելուներէն շատեր երկու բարեկամուհիներուն զըկեցին շամբանիայի գաւաթներ և Լիսի Ուէկ ու Օվիտա Ֆոլի շնորհալի խոնարհութիւններով կը պատասխանէին այս քաղաքավարական ցոյցերուն։ Ցետոյ խանդավառ բաժակաճառեր արտասանուեցան Հիբէրպօնի սաղախաղին շնորհալի մասնակցին մօտաւոր յաջողութեանը և յաղթանակին համար։

Օվիտա Ֆոլի երբեք գտնուած չէր ասանկ ոգեւորեալ հացկերոյթի մը։ Եւ յետոյ, Լիսի Ուէկ և ի՛նքը կատարելապէս արժանավայել դերք մը ունեցան, և երբ երկուքն ալ, իրիկուան ժամը 10ին միջոցները, իրենց սենեակը դարձան,

— Է՛, ի՞նչ կ'ըսես, հարցուց Օվիտա Ֆոլի։

— Բան մը չեմ ըսեր, պատասխանեց Լիսի Ուէկ։

(Շարունակելի)